

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA EKCRAN BAĞIMLILIĞI
İLE ÖZ BAKIM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ebru BODUR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

İstanbul – 2022

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Ebru BODUR

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı ile Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 27.06.2022

Sayfa Sayısı : 90

Tez : Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

Danışmanları

Dizin Terimleri : Ekran bağımlılığı, okul öncesi eğitim, öz bakım becerileri

Türkçe Özet : 48-72 aylık çocukların ailelerinin sosyodemografik durumlarının çocuklarda ekran bağımlılığını tetikleyip tetiklemediği ve gelişen bağımlılığın çocuğun o yaşlarda kazanması gereken öz bakım becerilerini geriletip geriletmediği incelenmektedir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Ebru BODUR

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA EKCRAN BAĞIMLILIĞI
İLE ÖZ BAKIM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ebru BODUR

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

İstanbul – 2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ebru BODUR

.../.../2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ebru BODUR'un Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı ile Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi adlı tez çalışması, jürimiz tarafından PSİKOLOJİ anabilim dalı, PSİKOLOJİ bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ
(Danışman)

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Aman Sado
ELEMO

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

İmza

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 20..

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı ile Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

48-72 aylık çocukların ailelerinin sosyodemografik durumlarının çocuklarda ekran bağımlılığını tetikleyip tetiklemediğini ve gelişen bağımlılığın çocuğun o yaşlarda kazanması gereken öz bakım becerilerini geriletip geriletmediği de bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın evrenini 48-72 aylık 200 çocuk oluşturmaktadır. Ölçekler bu 200 çocuğun veli ve öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırma verileri Sosyo demografik bilgi formu, problemlili medya kullanım ölçeği ve okul öncesi dönem çocukları (36-72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde edilmiştir. Analizlerin normal dağılımını denetlemek amacıyla, basıklık ve çarpıklık değerleri esas alınmıştır. Verilerin analizinde parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunun anlamlı çıkması durumunda farkın hangi değişkenden kaynaklandığını bulmak amacıyla Tukey testine bakılmıştır. Tukey testinin uygulanamadığı durumlarda LSD testine bakılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde IBM SPSS Statistic 28.0 yazılımından yararlanılmış ve bütün çözümlenmeler .05 anlamlılık seviyesi göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın bulgularına göre; örnekleme oluşturan çocukların 88'i kız (%44), 112'si erkektir (%56). Bu çocukların 98'i (%49) 48-60 ay, 102'si (%51) 60-72 ay yaş grubu içinde yer almaktadır. Araştırmada yer alan çocukların 88'i (%44) 0-6 ay, 45'i (%22,5) 1-2 yıl, 15'i (%7,5) 2-3 yıl olmak üzere toplam 148'inin (%74) okul öncesi eğitim aldığı bildirilmiştir.

Problemlili medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu durum medya araçlarının aşırı kullanımının öz bakım becerilerini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekran bağımlılığı, okul öncesi eğitim, öz bakım becerileri

SUMMARY

Examination of Relationship Between Screen Addiction and Self-Care Skills in Preschool Children

The aim of this research is to determine whether the sociodemographic conditions of the families of 48-72 months old children trigger screen addiction in children and whether the developing addiction regresses the self-care skills that the child should gain at that age.

The population of this research consists of 200 children aged 48-72 months. The scales were applied to parents and teachers of these 200 children. The data of the study were reached by using “Socio-demographic Information Form”, “Preschool Children (36-72 months) Self Care Skills Scale-Teacher” and “Problematic Media Use Measure”. Kurtosis and skewness values were taken as basis to control the normal distribution of the data. To analyse the data, T-Test and one-way analysis of variance (ANOVA) were used for independent samples from parametric tests. When variance analysis results were significant, Tukey test were used in order to find which variance created the difference. In cases where Tukey test did not work, LSD Test was used. IBM SPSS Statistic 28.0 program was used in analysis of data, and all analyses were tested at significance level of .05.

According to the findings of this research, of the children in the sample, 88 (44%) are girls and 112 (56%) are boys. 98 of these children are in the age group of 48-60 months and 102 of them are in the age group of 60-72 months. Of the children in the study, 88 (44%) are 0-6 months, 45 (22.5%) 1-2 years, 15 (7.5%) 2-3 years, a total of 148 (74%) are reported to have received pre-school education.

A negative relationship was found between the problematic media use scale and the self-care skills scale-teacher form. This situation reveals that excessive use of media tools negatively affects self-care skills.

Key words: Screen addiction, preschool education, self-care skills

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
EKLER LİSTESİ.....	x
ÖNSÖZ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Okul Öncesi Eğitim	2
1.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Önemi	2
1.1.2. Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri	2
1.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri.....	4
1.2.1. Bilişsel Gelişim	4
1.2.2. Psikomotor Gelişim	5
1.2.3. Sosyo-duygusal Gelişim	5
1.2.4. Dil Gelişimi	6
1.2.5. Öz Bakım Becerileri	7
1.2.5.1. Yemek Yeme Becerisi	7
1.2.5.2. Tuvalet Becerisi	8
1.2.5.3. Temizlik Becerisi.....	8
1.2.5.4. Giyinme Becerisi	9
1.2.5.5. Tertip Düzen Becerisi	9
1.2.5.6. Kendini Tehlikelerden Koruma Becerisi.....	10
1.2.6. Yaş dönemlerine göre öz bakım becerileri	10
1.2.7. Erikson'un psikososyal gelişim kuramları	11
1.2.8. Okul öncesi dönemde öz bakım beceri eğitim	11
1.3. Medya Kullanımı ve Ekran Bağımlılığı	12
1.3.1. İnternet Bağımlılığı	12
1.3.2. Akıllı Telefon Bağımlılığı	13
1.3.3. Bilgisayar ve Dijital Oyun Bağımlılığı.....	14
1.3.4. Televizyon Bağımlılığı.....	15
1.4. Medya Kullanımının Çocuk Sağlığına Etkileri	16

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	18
2.2. Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar	18
2.3. Araştırmanın Problemleri	19
2.4. Araştırmanın Alt Problemleri ve Hipotezleri	19
2.5. Veri Çözümleme.....	23
2.6. Katılımcılar	25
2.7. Veri Toplama Araçları.....	26
2.7.1. Sosyo-demografik bilgi formu	27
2.7.2. Problemlili medya kullanım ölçeği (PMKÖ)	27
2.7.3. Okul öncesi dönem çocukları (36-72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu.....	28
2.8. Tanımlar.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Çocukların Cinsiyetleri ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	30
3.2.Çocukların Doğum Sıraları ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	30
3.3.Çocukların Yaş Aralığı ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	31
3.4.Çocukların Kardeş Sayısı ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	32
3.5.Çocukların Okul Öncesi Eğitim Alma Durumları ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	33
3.6.Çocukların Annelerinin Yaşları ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	33
3.7.Çocukların Babalarının Yaşları ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	34
3.8.Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeyleri ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	35
3.9.Çocukların Babalarının Eğitim Düzeyleri ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	35
3.10.Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumları ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	36

3.11.Çocukların Annelerinin Meslekleri ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	37
3.12.Çocukların Babalarının Meslekleri ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	37
3.13.Çocukların İçinde Yaşadıkları Aile Tipleri ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması	38
3.14.Çocukların Cinsiyetleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	39
3.15. Çocukların Doğum Sıraları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	39
3.16. Çocukların Yaş Aralığı ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	40
3.17. Çocukların Kardeş Sayıları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	41
3.18. Çocukların Okul Öncesi Eğitim Alma Durumları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	41
3.19. Çocukların Annelerinin Yaşları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	42
3.20. Çocukların Babalarının Yaşları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	43
3.21. Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeyleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	43
3.22. Çocukların Babalarının Eğitim Düzeyleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	44
3.23. Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	45
3.24. Çocukların Annelerinin Meslekleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	46
3.25. Çocukların Babalarının Meslekleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	46
3.26. Çocukların İçinde Yaşadığı Aile Tipleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması	47
3.27. Problemlı Medya Kullanım Ölçeği ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyon İlişkisinin İncelenmesi	48

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

4.1. PMKÖ Ortalama Puanları İle Sosyo Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması	49
--	----

4.2. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 Ay) İçin Öz Bakım Becerileri Ölçeği - Öğretmen Formu Toplam Puanları İle Sosyo Demografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması	52
4.3. PMKÖ Ortalama Puanları İle Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 Ay) İçin Öz Bakım Becerileri Ölçeği - Öğretmen Formu Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Tartışılması	56
SONUÇ VE ÖNERİLER	57
KAYNAKÇA.....	62
EKLER	66

KISALTMALAR

ANOVA : Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Analysis of Variance)

F : Varyans Analizi=Anova

KO : Kareler Ortalaması

KT : Kareler Toplamı

N : Kişi Sayısı

p : Anlamlılık Düzeyi

PMKÖ : Problemler Medya Kullanım Ölçeği

Sd : Serbestlik Derecesi

SPSS : Statistical Package For Social Sciences

SS : Standart Sapma

t : t Puanı

Tukey : Çoklu Karşılaştırma Yöntemi

$\bar{x}$: Aritmetik Orta

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Demografik Bilgilere İlişkin Dağılım.....	25
Tablo 2. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların cinsiyetlerinin karşılaştırılması	30
Tablo 3. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların doğum sıralarının karşılaştırılması	31
Tablo 4. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların yaş aralıklarının karşılaştırılması	31
Tablo 5. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların kardeş sayılarının karşılaştırılması	32
Tablo 6. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların okul öncesi eğitim alma durumlarının karşılaştırılması	33
Tablo 7. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile annenin yaşının karşılaştırılması	33
Tablo 8. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile babanın yaşının karşılaştırılması	34
Tablo 9. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile annenin eğitim düzeyinin karşılaştırılması	35
Tablo 10. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile babanın eğitim düzeyinin karşılaştırılması	36
Tablo 11. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile ebeveynin medeni durumlarının karşılaştırılması	36
Tablo 12. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile annenin mesleğinin karşılaştırılması .	37
Tablo 13. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile babanın mesleğinin karşılaştırılması	37
Tablo 14. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların içinde buldukları aile tiplerinin karşılaştırılması	38
Tablo 15. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların cinsiyetlerinin karşılaştırılması	39
Tablo 16. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların doğum sırasının karşılaştırılması	39
Tablo 17. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların yaşlarının karşılaştırılması	40
Tablo 18. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların kardeş sayılarının karşılaştırılması	41
Tablo 19. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların okul öncesi eğitim alma durumlarının karşılaştırılması	41
Tablo 20. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların annelerinin yaşlarının karşılaştırılması	42
Tablo 21. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların babalarının yaşlarının karşılaştırılması	43
Tablo 22. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların annelerinin eğitim düzeylerinin karşılaştırılması	43

Tablo 23. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların babalarının eğitim düzeylerinin karşılaştırılması	44
Tablo 24. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların ebeveynlerinin medeni durumlarının karşılaştırılması	45
Tablo 25. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların annelerinin mesleklerinin karşılaştırılması	46
Tablo 26. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların babalarının mesleklerinin karşılaştırılması	46
Tablo 27. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların içinde yaşadığı aile tiplerinin karşılaştırılması	47
Tablo 28. Problemlı medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanların karşılaştırılması	48

EKLER LİSTESİ

- EK-A** : Sosyo-Demografik Bilgi Formu
- EK-B** : Problemlı Medya Kullanım Ölçeğli (Kısa Form)
- EK-C** : Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 Ay) İçin Öz bakım Becerileri Ölçeği Öğretmen Formu
- EK-Ç** : Etik kurul karar örneği

ÖNSÖZ

Tez araştırma sürecimin başından itibaren bana katkı sağlayan, bilgisiyle ışık olan, motivasyonu ile inancımı her an yenileyen, yardımları ile her zaman destekleyen, sabırla yönlendirmesi ile yanımda olan değerli tez danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ Hocam'a en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Araştırmamda sonsuz sabrıyla beni yönlendiren, sorularımı hassasiyetle cevaplayan değerli arkadaşım Gamze Kökleş'e teşekkürü bir borç bilirim.

Bu sürecin her anında yanımda olan, zor anlarımı kolaylaştıran, bana güvenlerini her zaman en derinden hissettiren, biricğim annem Ayfer Bodur'a, kahramanım babam Şenol Bodur'a ve canımdan bir parça olan kardeşim Semih Bodur'a teşekkür ediyorum.

Teşekkürlerin yetersiz kalacağı, bana kazanmamı sağladıkları tüm donanımlar için, araştırmayı sevdiren hayatı okumayı öğrettikleri için lisans hocalarıma ve kıymetli hocam rahmetli Prof. Dr. Hüsamettin Arslan'a her şeyden önce insan olmayı ve insana saygıyı öğrettiği için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ebru BODUR

GİRİŞ

0-6 yaş okul öncesi dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde fiziksel ve bilişsel gelişim çok hızlıdır. Bu dönem aynı zamanda kişiliğin şekillenmeye başladığı dönemdir(Çetinkaya, 2012). Çocuğun fiziksel ve bilişsel gelişiminde en önemli etken zengin uyarıcılardır. Uyarıcı ne kadar fazla olursa çocuk da o kadar hızlı gelişir ve öğrenir. Sağlıklı beyin gelişimi için çocuğa uyarıcı bakımından zengin ortamlar sağlanmalı, çocuğa oyun oynaması için alanlar oluşturulmalıdır (MEB, 2013). Günümüzde oyun alanlarının daralması, uzaktan eğitime geçiş gibi nedenlerle çocuklar ekranlarla çok fazla vakit geçirmeye başlamışlardır. Televizyon, tablet, cep telefonu gibi medya gereçlerinin kolay ulaşılabilir hale gelmesi dijital medya araçlarının kullanım yaşını küçülmüştür, bu durum çocuklar için tehlike arz etmektedir (Aybal, 2021).

Araştırmada 48-72 aylık çocukların medya araçlarını kullanımının öz bakım becerilerine etkisi çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, kardeş sayısı vb.) aracılığıyla incelenmiştir. Medya araç gereçlerinin sık kullanımının öz bakım becerilerini geriletip geriletmediği açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu tez araştırması 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde ekran bağımlılığı ve öz bakım becerileri çeşitli kuram açısından incelenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde araştırmanın amacı, önemi, evreni, örnekleme, sınırlılıkları, problemleri, hipotezleri, veri toplama araçları gibi kavramlardan bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde SPSS aracılığıyla elde edilen veriler tablolarla açıklanmıştır. Son bölümde ise tartışma, yorum, sonuç ve öneriler başlıklar yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim, çocukların doğumlarından başlayıp ilkokula başlayıncaya kadarki süre içinde gerçekleşen eğitim sürecidir (Çelik & Şahin, 2021). Milli Eğitim Bakanlığı'na (2013) göre okul öncesi eğitimin çocukların merak duygusunu besleme, var olan potansiyellerini ortaya çıkarma gibi çok önemli görevleri vardır.

Okul öncesi eğitimin amaçları

Milli Eğitim Bakanlığı'na (2013) göre okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri:

- 1-Çocukların fiziksel, ruhsal ve nörolojik gelişimini ve iyi alışkanlıklar edinmesini sağlamak,
- 2-Çocukları ilköğretime hazır hale getirmek,
- 3-Şartları uygun olmayan bölgelerden ve ailelerden gelen çocuklar için eşit bir ortam yaratmak,
- 4-Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel kullanmalarını sağlamaktır.

1.1.1. Okul öncesi eğitimin önemi

Yeni doğanlar, ihtiyaç duyacağı bilgi ve becerilere sahip olarak doğmaz. Çocuğun ilerideki başarılar açısından önemli olan çevre, ona yeni öğrenme imkânları sunar. Bu sebepten dolayı, çocuğun erken gelişim yılları, onun kişiliği ve karakterinin oluşması bakımından önem taşır. Okul öncesi kurumları, çocuğun sahip olduğu potansiyeli maksimum seviyede açığa çıkarmayı hedefler. Bu kurumlar, çocuk için iyi bir oyun ortamı sağlar. Bu ortamda çocuğa her yönden gelişim imkânı tanınır. Toplumsal yaşam becerilerini öğrenir. Bu dönem çocuğu için sözel ifadelerden ziyade oyun, gelişimi açısından daha önemlidir (Yavuzer, 2003).

1.1.2. Okul öncesi eğitimin ilkeleri

Milli Eğitim Bakanlığı'na (2013) göre okul öncesi eğitimin dayandığı bazı temel ilkeler şunlardır:

- Okul öncesi eğitimi çocuğun bireysel farklılıklarını göz önünde bulunmalı ve ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
- Okul öncesi eğitimi çocuğun öz bakım becerileri de dâhil olmak üzere tüm gelişimini desteklemeli ve çocuğu okula hazır hale getirmelidir.
- Çocukların ihtiyaçlarına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
- Aktiviteler yapılırken sosyal çevrenin ve okulun imkânları ile çocukların ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde tutulmalıdır.
- Eğitim sürecinde çocuğun bildiği şeylerden başlanmalı ve tecrübe ederek öğrenmesine imkân sağlanmalıdır.
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel kullanmalarına gereken özen gösterilmelidir.
- Kurumlardaki eğitim ile çocuklara sevgi, saygı, iş birliği, görev bilinci, hoşgörü, yardımlaşma ve paylaşma gibi bazı temel duygu ve davranışlar öğretilmelidir.
- Eğitim, çocuğun öz saygı ve öz güvenini arttırmalı; ona otokontrol kazandırmalıdır.
- Oyun bu yaştaki çocuklar için en uygun öğrenme metodudur. Bütün aktiviteler oyun esas alınarak düzenlenmelidir.
- Çocuklarla iletişim kurarken, onların kişiliğini yaralayıcı biçimde davranılmamalı, baskı ve engellemelerde bulunulmamalıdır.
- Çocukların ebeveyninden bağımsız yapmak istediği davranışlarda bulunması desteklenmeli, yardıma ihtiyaç duyduklarında yetişkinlerden destek, rehberlik ve güven görebilmelidir.
- Çocukların kendilerinin ve başka insanların hislerinin farkında olması sağlanmalıdır.
- Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve hislerini ifade edebilme davranışları geliştirilmelidir.

- Program hazırlama sürecinde çocuğun ailesi ve çevresinin özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- Eğitim sürecinde çocuğun ve ebeveynlerin aktif bir şekilde yer alması sağlanmalıdır.
- Okul öncesi eğitimin süreçleriyle rehberlik hizmetleri bir araya getirilmelidir.
- Çocuğun ilerleme durumu ve okul öncesi eğitimi programı hakkında düzenli olarak değerlendirmede bulunulmalıdır.
- Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır.

1.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Özellikleri

MEB'in beş ana başlıkta değindiği erken çocukluk döneminde gelişim alanları, birbirleriyle direkt bağlantılı olarak ilerlemektedir. Bu gelişim alanları, bilişsel, sosyal/duygusal dil, motor gelişim ve öz bakım becerileridir (Çelik, 2019).

1.2.1. Bilişsel gelişim

Çocukların dünyaya geldiklerinde yüzleşmeleri gereken en önemli sorun, içinde buldukları dünyayı keşfetmeleri ve kavramalarıdır. Bireylerin çevrelerini anlamlandırma ve öğrenmelerine katkıda bulunan zihinsel etkinliklere ve bu etkinliklerdeki ilerlemeleri içeren sürece "bilişsel gelişim" denir. Bu gelişim, hayat boyu süren çevreyi algılama sürecini içerir. Bilişsel gelişimle alakalı araştırmalar yapan Piaget, Vygotsky ve Bruner'ın araştırmaları, çocukların çevrelerini hangi yaşlarda nasıl gördüklerini anlamaya yöneliktir. Bilişsel gelişimin daha iyi kavranabilmesi için bu konunun teori ve teorisyenlerinin detaylı bir şekilde gözden geçirilmesi gerekmektedir (Çelik, 2019). Piaget bilişsel gelişimi duyuşsal-motor, işlem öncesi, somut işlemler dönemi ve soyut işlemler dönemi olarak 4 kategoriye ayırmıştır. Ona göre çocuğun evreler arası geçişi özümleme ve uyumsama ile gerçekleşir. Özümleme, çocuğun yeni bir şeyle karşılaştığında var olan eski bilgileriyle olayı yorumlaması, yani içselleştirmesidir. Uyumsama ise çocuğun öğrendiği yeni bilginin koşullara uyarlamasıdır. Duyuşsal-motor dönemde çocuk, çevresinde bulunan uyarıcıları duyuları ile anlamlandırmaya çalışır ve refleksif

tepkiler verirler. İşlem öncesi dönemde, sembolik düşünceyi kullanabilirler. Somut işlemler döneminde, somut problemleri çözebilirler. Soyut işlemler döneminde ise, çocuk somut bir nesne olmadan da düşünme eylemini gerçekleştirmektedir (Karoğlu, 2016).

1.2.2. Psikomotor gelişim

Psikomotor, anne karnında başlayan gelişme ve büyüme sürecine bağlı olarak yaşam boyu devam eden ayakta durma, yürüme, denge gibi hareketleri kapsar. Başta refleks denen bu hareketlerin bir bölümü ömür boyu refleks olarak kalırken diğer bölümü ise organların bilinçli bir şekilde kullanılması ile psiko-motor hareketler halini almaktadır. Büyük kas gruplarının gelişimini ifade eden sürece ise “kaba motor beceriler” denmektedir. Bu süreç, bedenın temel hareketlerini ve denge işleyişini kapsar. Emekleme, ayakta durma, yürümeye ve koşmaya başlama, zıplama, bedenın dengesini kurup kontrol etme gibi hareketlerin kontrolünü ifade eden bir süreçtir. “İnce motor beceriler” ise küçük kas gruplarının gelişimini ifade eden sürece verilen isimdir. El ve ayaklar gibi küçük kas grupları bulduran vücut bölümlerinin kullanımını içeren becerilerdir. Bu süreçte çocuklar el veya ayaklarıyla yaptığı büyük hareketler, giderek daha küçük ve ince hareketlere dönüşmektedir. Bir çocuğun bir objeyi tutmasından başlayıp küçük objeleri parmaklarıyla küçük bölgelere yerleştirmesi, tutması, kesme ve yapıştırması gibi becerileri içerir (Çelik, 2019).

1.2.3. Sosyal gelişim

Sosyal gelişim, bireylerin tüm hayatı boyunca davranışları, tutumları, değerlerini içeren değişimlerdir. Bebekler doğduktan sonra bakıma gereksinim duyarlar. Bu bakım ihtiyacı giderilirken onlar da çevreleriyle ilk kez sosyal bir ilişki içinde olurlar. Çocukların bu dönemlerdeki sosyal ilerlemeleri onların gelecek yıllardaki sosyal davranışlarını da etkiler. Bireylerin karakterleri, zekâları, cinsiyetleri, aile yapısı, kardeş sayıları, kaçınıcı çocuk oldukları, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, ebeveynlerinin nasıl çocuk yetiştirdiği gibi faktörlerin çocukların sosyal gelişimleri üzerinde etkisi vardır. Duyular yoluyla bireye ulaşan uyarılar, bireyin algısına göre farklı biçimlerde duygular halini alır. Bu oluşan duygular tepki biçiminde çevreye aktarılır ve bireyin duygusal gelişmesi sağlanır (Çelik, 2019).

Sosyal gelişim üzerinde araştırma yapan çeşitli kuramlar vardır. Freud'un geliştirdiği psikososyal kurama göre, bireyin doğuştan getirdiği cinsellik ve saldırganlık dürtüleri sosyal gelişim üzerinde etkilidir. İlk altı yılın gelişim açısından çok önemli olduğunu söyler. Erikson'un psikososyal kuramı bireyin tüm yaşamını kapsayan kendisine ve çevresine karşı güven, özerklik ve bağımsızlık kazanmaya çalıştığı süreçtir. Davranışçı kurama göre ise, gelişim süreklidir ve davranışlar taklit ve tecrübe yoluyla öğrenilir (Karoğlu, 2016).

1.2.4. Dil gelişimi

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri olan dil, toplumlar tarafından insanların iletişim kurabilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bireyler, etrafıyla iletişim kurabilmek, etraftan yaşanan durumları anlamak ve başkalarına aktarmak gibi amaçlarla hayat boyu dili kullanırlar. Yaşamın ilk senesi dil gelişimi bakımından söz öncesi (prelinguistik) dönem, erken çocukluk dönemi ise bireyin temel dil becerilerini kazandığı evreler olarak tarif edilmektedir. Bebek, prelinguistik dönemde ilk sözcüklerini kullanmadan önce ses ve mimikleriyle iletişim kurar. Yine de bu dönemin bebeğin ilk sözcüklerini çıkarmasında önemli bir etkiye sahip olduğu sanılmaktadır. Dil gelişim dönemleri çocuktan çocuğa değişiklik gösterebilmektedir. Bu sebepten dolayı çocukların dil bakımından gelişmesi zaman açısından birbirinden farklı olabilir. Çocuk ana dilini öğrenirken onun eğitimi desteklenmelidir. İlk dönemlerde çocuğa konuşmaya teşvik edici etkinlikler yaptırılmalı ve uygun ortamlar sunulmalıdır. Bu gibi teşvikler çocuğun dil gelişimini destekler. Bu sebeple okul öncesi dönemde çocukların yaşı, cinsiyeti, kaç kardeşi olduğu, ailedeki kaçıncı çocuk olduğu, anne-babanın eğitim seviyesi, ne kadar süredir okul öncesi eğitim aldığı gibi faktörlerin çocuğun dil gelişimine tesir ettiği sanılmaktadır (Koçak, Ergin ve Yalçın, 2014). Çocukların dil öğrenimi nasıl kazandığını açıklayan çeşitli kuramlar vardır. Davranışçı kurama göre çocuklar dil kazanımını taklit ve pekiştirmeye öğrenirler. Doğuştancı yaklaşıma göre, çocuk zihninde dil öğrenme becerisiyle doğmuştur. Bilişsel yaklaşıma göre, bilişsel yeteneklerin gelişmesi ile dil öğrenimi gerçekleşir. Pragmatik yaklaşıma göre ise sosyal çevrenin dil öğrenimi üzerinde etkisi vardır (Artar, 1998; Öztürk, 1995).

1.2.5. Öz bakım becerileri

Çocukların ebeveynlerinden bağımsız bir birey olduklarının en önemli işareti, öz bakım becerilerinin küçük yaşta gelişmesidir. Uyuma, yemek yeme, tuvalet eğitimi ve kendi başına giyinebilme ana öz bakım becerileri arasındadır. Bunlardan sonra el ve yüz yıkama, diş fırçalama, burnunu silme gibi beceriler gelir. Bu becerileri çocuklara kazandırmadan önce, hangi becerilerin çocuğa kazandırılacağı tespit edilmeli, aile bu konuda kararlı olmalı, çocuk bu becerileri öğrenmeye hazır olmalı ve içinde bulunulan ortamın bu becerileri kazanmakta herhangi bir engel teşkil edip etmediği belirlenmeli ve bundan sonra çocuğa beceriler kazandırılmalıdır (Çelik, 2019).

1.2.5.1. Yemek yeme becerisi

Yavuzer'e (2004) göre, kendi kendine yemek yiyebilme, çocuğun kendini idare edebilmesi adına önemli bir ilerlemedir. Çocuğun yaşamında da mühim bir yerde olan bu beceri, yeterli tedbirler alınmadığında da sorun yaratabilir.

Freud'a göre, oral dönem olarak tanımlanan 0-1 yaş döneminde libido enerjisi ağız çevresinde yoğunlaşmaktadır. Ağız, dil ve dudaklar uyarıldığı için bu dönemde asıl haz kaynağı beslenmedir. Bebeklerin sergilediği emme davranışının yanı sıra, dişlerin de çıkmasıyla birlikte bebekler çiğneme davranışını da sergilemeye başlar (Bayhan ve Artan, 2005).

Oktay'a (2004) göre, insanların doğar doğmaz giderilmesi gereken en önemli gereksinimlerinden biri beslenmedir. Çocuğun doğduğu ilk günden beri izlenecek beslenme metodu çocuğun ilerideki beslenme alışkanlığında önemli bir rolü vardır. Örneğin, acıktığı için ağlayan bir bebeğe annenin vaktinde aksiyon almaması ya da bebeğin her ağlamasını bebeğin karnının acıkmasına yorup onu sürekli beslemeye çalışması o çocuğun ileride yeme alışkanlığı problemlerinin oluşmasına sebep olur. Freud oral dönemde oral ihtiyaçlarına yeteri kadar karşılık bulamayan bebeklerin bu dönemde takılı kalabileceklerini düşünür. Freud'a göre bu bireyler hayatlarının geri kalanında bu oral ihtiyaçları gidermeye çalışacaklardır (Bayhan ve Artan, 2005).

Çocuğa yemek yeme alışkanlığı edindirirken, ebeveynler gerekli tedbirleri almalı, çocuğun yemek ve oyun zamanlarını ayırt etmesini sağlamalı ve çocuğa yemek yemenin önemli bir gereksinim olduğu öğretilmelidir. Ayrıca yemek yeme

kuralları tüm aile üyelerinin de bağlı kalabileceği biçimde olmalıdır. Bunun yanı sıra, çocuklara verilebilecek sofraya kurma ve sofrayı toplama gibi küçük sorumluluklarla çocuklara yemek yemenin önemi daha iyi kavratılabilir (Einon, 1998). Lee'ye göre "yetişkin, çocukların ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran dikkatli bir planlama ile yemek zamanlarını kolayca idare edebilir". Lee'ye göre; çocuklar, güzel ancak abartılmadan verilen besin değeri yüksek yiyeceklere gereksinim duyarlar. Yemek servisinin düzenli bir şekilde olması gerekir. Yemek esnasında çocuklar kendini rahat hissetmelidir. Çocuklar ellerini yıkadıktan sonra, çocukları fazla bekletmeden yemek servisine başlanmalıdır. Çocuklar ebeveynleriyle beraber olmaya gereksinim duyarlar. Bu sırada birbiriyle ve ebeveynleriyle özgürce konuşabileceklerini hissetmelidirler (Gazetoğlu, 2007).

1.2.5.2. Tuvalet becerisi

Sağlık bakımından oldukça mühim bir konu olan tuvalet ve hijyen alışkanlıklarının, çocuk tarafından düzgün bir şekilde edinilmesi için çocuğun hijyen ihtiyaçları giderilirken üzerinde bırakılan intibalarla alakalıdır (Oktay, 2004).

Tuvalet alışkanlığı, genelde 2-3 yaş veya sonrasında edinilen, ebeveynler için çocuğa kazandırılması zor olan bir alışkanlıktır (Yavuzer, 2004). Tuvalet eğitiminin, belli bir olgunluk seviyesinde olan çocuğa verilmesi gerekir. Önce yaş olarak buna hazır olmalıdır. Hazır olma yaşı da bireysel farklılıklara bağlı olarak çocuktan çocuğa göre değişmektedir. Kimi çocuklar 18 aylıkken, kimileri de 24 aylıkken bu beceriyi edinmektedirler (Baltaş, 2004). Bunlar göz önünde bulundurulmadan verilen tuvalet eğitimi, ekseriyetle olumsuz bir şekilde neticelenmektedir. Tuvalet eğitimine başlamadan önce, çocuğun mesane kontrolünü ne seviyede yapabildiğini göz önünde bulundurmak gerekir. Mesane kontrolü, çocuğun tuvaletinin olduğunu hareketleriyle veya sözel olarak anlatmasıdır. Aynı zamanda çocuğun bilişsel gelişimine dikkat edilmesi gerekir. Zira tuvalet eğitimi, fiziksel bir kontrol olduğu için beyinle güçlü bir bağlantısı vardır (Baltaş, 2004).

1.2.5.3. Temizlik becerisi

Çocuğun kıyafetlerini ıslatmadan yardımsız el yüz yıkaması, yemek yemeden önce ve yedikten sonra ellerini yıkayıp kurulaması, dişlerini yardımsız fırçalaması, hapşırırken ağzını kapatması, burnunu mendille silmesi, kıyafetlerinin kirli olup

olmadığını ayırt etmesi, saçlarını yardımsız taraması gibi beceriler çocuğun edinmesi gereken temizlik becerilerindedir (Demiriz ve Dinçer, 2000). İki yaşındaki bir çocuk, ebeveynlerinin desteğiyle tuvalete gitme, el yüz yıkama ve zamanla vücudunun diğer bölümlerini de yıkama becerilerini kazanır. Ebeveynlerin, çocuk bu olgunluğa erişmeden önce onu zorlaması ya da bu olgunluğa erişmesine rağmen ebeveynlerin ona yeterince destek olmaması, çocuğun bu becerileri edinmesinde olumsuzluklara yol açabilir (Oktay, 2004).

Çocuğa tuvalet ve hijyen becerileri edindirilirken ailelerin çocuğu baskı altında bırakmaması gerekir (Oktay, 2004).

1.2.5.4. Giyinme becerisi

Varol'a (2005) göre çocuklar, giyinme becerisini soyunma becerisine göre daha zor bulurlar ve giyinme becerisini soyunma becerisinden daha sonra edinirler. Bu sebeple çocuk eğer giysilerini yardım almadan çıkaramıyorsa, önce bu öğretilmelidir. Ondan sonra giyinme ile alakalı beceriler verilmelidir.

Giyinmeyle alakalı beceriler, düğme açıp kapatma, çit çit takma, fermuar açıp kapatma, ip bağlamak gibi el-göz koordinasyonu gerektiren becerilerdir. Freud'a göre, 1 ila 3 yaşındaki çocuklar, bu beceriler için denemelere girişirler. Zira bu yaştaki çocukların küçük kasları gelişmektedir. Bu gelişimle birlikte çocuklar da bu becerilerin denemesine başlarlar. Yalnız başına kıyafetlerini giyebilmek, çocuğun ebeveynlerinden bağımsız bir birey olmasında mühim bir kilometre taşıdır (Einon, 1998).

Okul öncesi dönemdeki bir çocuğun aldığı öz bakım becerileri eğitimiyle, çocuk bağımsızlık yolunda önemli bir adım atmış olur. Buna ek olarak çocuk, bedensel sınırlarının farkına varır. Kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmenin de "kendine güven" in ortaya çıkışında önemli bir etkisi vardır (Önder, 2003).

1.2.5.5. Tertip düzen becerisi

Tertip düzen becerisi de bireylere çocukken kazandırılmaya çalışılan becerilerden biridir. İyi bir iletişimin bu becerinin edinilmesinde önemli bir etkisi vardır. Beş yaşındaki bir çocuk, yetişkin bireylerin yaptıklarını dikkatle takip eder. Bu yüzden oyun oynarken yetişkinin davranışlarına öykünen çocuklar, evde

ebeveynlere yardım etmekten, ev işlerine dahil olmaktan keyif alır. Bu aktivitelerle çocuğun tertip düzen becerisi kazanması daha kolay olur. Anaokulu veya kreşlerde aktivitelerden sonra yapılan toplanma çalışmalarının, çocukların kendi eşyalarının düzenini sağlamasının çocukların bu beceriyi kazanmalarında önemli bir katkısı olacaktır.

1.2.5.6. Kendini tehlikelerden koruma becerisi

Bireyler, çocukluk dönemlerinde ilgisizlik, dalgınlık, acelecilik sebebiyle bir sürü tehlikeyle karşı karşıya kalabilir. Bu süreçte yaşanabilecek kazalar, çocuğun bütün hayatına tesir edebilecek sağlık sorunlarına zemin hazırlayabilir.

Çocukların ilk kazalarını deneyimledikleri yer evdir. Evde veya yakın çevrelerinde, çocuğun karşılaşılabileceği tehlikelere karşı ebeveynlerin çocuğu bilinçlendirmesi gerekir.

Çocuk, çevreyi keşfetmeye başladıkça ve hareket kabiliyeti arttıkça pek çok tehlikeli durumla karşı karşıya kalır. Anaokulu ve kreşlerde çocuklara verilen eğitimle, çocukların tehlikeli durumlara karşı bilinçli olmasını sağlar.

1.2.6. Yaş dönemlerine göre öz bakım becerileri

36-48 ay çocukların öz bakım becerileri:

Kendi kendine yemek yiyebilir, ayakkabılarını giyebilir, yardımla tuvalet ihtiyaçlarını giderebilir, yardımla dişlerini fırçalayabilir, ellerini yıkayabilir, yardımla giysilerini giyebilirler. Ebeveynler çocuklarının hayal dünyasını genişletmeye yardımcı olacak masallar, hikâyeler anlatabilirler (Polat, 2018).

48-60 aylık çocukların öz bakım becerileri:

Yardımsız kıyafetlerini giyebilir, çıkarabilir, dişlerini fırçalayabilir, yardımla ayakkabı bağının bağlayabilir, giysilerindeki büyük düğmeleri açabilir, tuvalet ihtiyacını yardımsız halledebilirler. Bu dönem çocukları resme karşı ilgilidir. Oyun hamuru ve boya gibi malzemelerle oynamak çocuğa keyif verir. Ebeveynler bu dönemde çocukların ince motor becerilerini geliştirici etkinlikler yapabilirler (Polat, 2018).

60-72 aylık çocukların öz bakım becerileri:

Bu dönem çocuğu çoğu işini yardım almadan kendileri yapabilir hale gelmişlerdir. Elini yüzünü yıkar ve kurular. Kendisi giyinir ve soyunur. Ayakkabı bağcıklarını bağlayabilir. Bıçakla yumuşak yiyecekleri keser. Tabağına servis tabağından yiyecek alır. Dişlerini kurallara uygun şekilde fırçalar(Polat, 2018).

1.2.7. Erikson'un psikososyal gelişim kuramları

Özerkliğe karşı utanç ve şüphe (18ay-3 yaş)

Erikson'un 8 döneme ayırdığı psikososyal gelişim kuramından ikincisi olan özerkliğe karşı utanç ve şüphe (18 ay-3 yaş) dönemi, ilk çocukluk dönemine denk gelmektedir. Çocuğun bu dönemde kendi kasları üzerindeki hâkimiyeti artar. Özerk davranışlar sergilemeye ve ebeveyninden bağımsız hareket etmeye başlar. Özerk davranışlar ebeveynler tarafından desteklenirse, daha da özerk davranma becerisi gelişir (Arslan ve Arı, 2008). Bu dönem tuvalet eğitiminin yanı sıra çocuğun, yürümeyi, koşmayı, nesnelere kavramayı, tutmayı vb. öğrenmesini içermektedir. Bu faaliyetler çerçevesinde çocuklar inatçı eğilimler sergilerler. Örneğin kendi istekleri doğrultusunda dışkılarını tutabilir ya da bırakabilirler. İlk çocukluk bir çatışma, inatçı bir asilik ve dürtüsel bir kendini ifade etme dönemidir. Ebeveynlerin cezalandırıcı tutumları çocuğun gelişiminde sorunlara yol açabilir. Bazı ailelerde görülen çocuğu koruma niyetiyle, çocuğun kolayca yapabileceği şeylerin bile ebeveynler tarafından yapılması çocukta yetersizlik hissi uyandırabilir. Bu tarz ailelerin çocukları bağımsızlıklarını yeteri kadar kazanamamaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2012).

1.2.8. Okul öncesi dönemde öz bakım beceri eğitim

Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte alışkanlıkların edinilmesini sağlayan davranışlar da başlar. Çocuk, okul öncesi eğitim ve okulda da bu davranışları ilerletmeyi sürdürür. Annenin çocuğunu beslemesi, temizlemesi, sevgi göstermesi gibi davranışları sırasında gösterdiği azim, hassasiyet ve düzen, alışkanlıkların edinilmesinde önemli rol oynayan ilk faktörlerdendir. Çocukların ilk alışkanlıkları topluma uyma süreci bakımından önemli bir etki taşır. Alışkanlıklar, bireyin etrafındaki uyarılardan gelen etkileşimleri temel olarak inşa edilen davranışlardır. Davranışların kalıcı hale gelmesinde dışarıdan gelen uyaranlar etkilidir. Bu uyaranlar, bireyin yaşına ve gelişim seviyesine bağlı olarak gittikçe büyür. Başta aile

olmak üzere arkadaşlar, okul ve toplum da bireyin davranışlarına tesir eder (Gazozoğlu, 2007).

1.3. Medya Kullanımı ve Ekran Bağımlılığı

Medya ya da daha sık kullanılan adıyla kitle iletişim araçları, insan hayatında genellikle iletişim kurma, eğlenme, eğitim, bilgilenme gibi birçok amaçla kullanılmaktadır. Bilgisayar, kitle iletişim araçları ve telekomünikasyon sistemlerinin bir araya gelmesiyle yeni dijital medya oluşmuştur. Yeni dijital medyanın getirdiği uçsuz bucaksız olanaklar, insan hayatında önemli bir yer tutmaktadır (Aybal, 2021).

Dijital ekranların insanların hayatına girişi televizyonlarla başladı. Teknolojinin ilerlemesiyle bilgisayar, telefon, tablet gibi cihazlar yaşama entegre oldu ve dijital ekranların insanlar için teşkil ettiği önem giderek arttı. Bu cihazların bu derece kullanımı ekran bağımlılığı meselesini tartışmaya açtı. Ekran kullanım süresi bu konuda çok önemli bir husustur. Amerikan Pediatri Akademisi çocukların ekran kullanım süreleri hakkında şu tavsiyelerde bulunmuştur: 18 aylıktan küçük çocuklar, sadece görüntülü konuşma maksadıyla ekranı kullanabilir. 18-24 aylık çocukların ekran kullanımında ise kesinlikle aile bireyleri veya bakıcısıyla birlikte eğitim programları ya da kaliteli içerikleri olan medya araçları hususlarına dikkat edilmelidir. 2 ila 5 yaş arasındaki çocuklar ise günde en fazla 1 saat kullanmalıdır. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Bebek, Çocuk ve Ergen İzleme Protokolünün önerdiğine göre 2 yaşından küçük çocuklar ekran kullanmamalı, 2-5 yaş arası çocuklar günde 1 saatten az, 5-11 yaş arası çocuklar ise en fazla 2 saat kullanmalıdır (Aybal, 2021).

1.3.1. İnternet bağımlılığı

Günümüzde internet, insan yaşamına dair neredeyse her şeyin dijital dünyaya aktarılmasıyla hayatın önemli bir parçası haline geldi. Bu durum birçok kolaylık sağlasa da internetin aşırı kullanımının getirdiği bağımlılık, modern dünyanın en önemli sorunlarından biridir. Holden'a göre, bağımlılık kavramı aslında bir maddeye olan fiziksel düşkünlüğü ifade etse de aynı zamanda bir davranışa olan bağımlılık için de kullanılabilir (2001, pp. 980-982). Bu kapsamda, internetin gereğinden fazla

kullanımı da davranış bağımlılığı olarak değerlendirilebilir (Yellowless & Marks, 2005).

İnternet bağımlılığı ifadesi, ilk kez 1995'te Ivan Goldberg tarafından kullanılmış ve Goldberg DSM4 te yer alan madde bağımlılığı kriterlerini internet için uygulayarak, bu bozukluğun tanı kriterlerini oluşturmuştur. Bu kavram; literatürde; "bilgisayar bağımlılığı", "siber bağımlılık", "online bağımlılık", "net bağımlılığı", "patolojik internet kullanımı", "sorunlu internet kullanımı", "kompulsif internet kullanımı", "teknoloji bağımlılığı" gibi birden çok kavram ile ifade edilmektedir. Literatürde internet bağımlılığı ifadesini ilk öne sürenlerden biri olarak sayılan bir diğer isim ise Kimberly S. Young'dır. Young (2007), patolojik internet kullanımının madde bağımlılığını içermeyen davranışsal bir dürtüyü kontrol altına alamamaktan kaynaklanan bir durum olduğu için patolojik kumar oynama kriterlerini internet bağımlılığına uyarlamıştır. İnternet bağımlılığı hakkındaki önemli araştırmalarda bulunan Goldberg ve Young, başta internet bağımlılığı ifadesini kullansalar da sonraki araştırmalarında patolojik internet kullanımı ifadesini kullanmışlardır. Problemlerli internet kullanımı bireyin, psikolojik, toplumsal, iş, eğitim ve günlük hayatı ile ilgili zorluklarla karşılaşması ve işlevselliğini etkileyip etkilemediği ile ilişkilidir. Bunun yanında internetin getirdiği olanakları hatalı ve fazla kullanmak da bu kavramla ilişkilendirilmektedir. Ek olarak, internetle geçirilen süre de önemli bir kıstastır ve günlük hayatı sekteye uğratabilecek şekilde günde 2-3 saat internet kullananlara internet bağımlısı denebilir (Tunca, 2021).

1.3.2. Akıllı telefon bağımlılığı

Teknolojinin gelişmesiyle günlük yaşamda önemli bir yer edinen, neredeyse her işlevi yerine getirebilen ama özellikle her koşulda iletişimi sağlamasıyla öne çıkan akıllı telefonlar, amacına uygun kullanıldığında oldukça faydalı olurken yanlış ve aşırı kullanımı insanlarda bağımlılığa yol açabilmektedir. Bu bağımlılık, literatürde henüz net bir şekilde tanımlanmamış olsa da aşırı kullanıma bağlı uyku problemleri, sürekli telefona bakma ihtiyacı hissetme gibi semptomlarla kendini göstermektedir (Kuyucu, 2017).

Hayatı kolaştırmasıyla giderek artan akıllı telefon kullanımı, kullanım süreleriyle ilgili birtakım istatistiklerin de çıkarılmasına sebep olmuştur. Bireyin herhangi bir uyarıcı etkisi altında olmadan, yanında akıllı telefon olmadığına

deneyimlediği yalnızlık, sürekli akıllı telefon kullanma arzusu, bu konuda kendinde kontrol sağlayamama gibi sorunları kapsayan bağımlılık çeşidine akıllı telefon bağımlılığı denir. Ayrıca bu bağımlılık obsesif kompulsif bozukluğa da benzetilmiştir. Akıllı telefon bağımlılığı bireyde meydana gelen kaygı seviyesini düşürmek için bireyin akıllı telefonu kullanmak zorunda hissetmesi şeklinde tanımlanabilmektedir. Bağımlılık başlamadan önce akıllı telefonun kullanım süresi fazlalaşınca birey cihaza alışmaya başlar. Bu süre daha da artınca bireylerde birtakım fiziksel ve psikolojik sorunlara sebep olan bağımlılık gelişmektedir. Bu sorunlara akıllı telefonların aşırı kullanılmasıyla ortaya çıkan baş ve göz ağrısı gibi fiziksel sorunlar, devamlı akıllı telefon kullanımına bağlı günlük hayata uyum sağlamakta zorluk, akıllı telefonlarla kurulan sanal ortamlardaki ilişkiler sonucunda yasa dışı ortamlarda bulunma riski ve kişinin akıllı telefon kullanımıyla, diğer insanlarla yüz yüze görüşmek gibi aktiviteleri azaldığından yalnız kalması örnek verilebilir. (Gedik, 2021).

1.3.3. Bilgisayar ve dijital oyun bağımlılığı

Bilgisayar ve internetin getirdiği kolaylıklarla ve olanaklarla günümüz dünyasında çok önemli yerleri bulunmaktadır. Bu olanaklardan birisi de dijital oyunlardır. Teknolojinin gelişimi ile birlikte tablet, bilgisayar gibi teknolojik aletlerle oynanan dijital oyunlar sokak oyunlarının yerini almıştır. Oyunlar artık çeşitli yazılımlarla programlanan ve satın alınabilen bir nesne haline gelmiştir. Bu oyunlarda zaman, mekân sınırı olmadığından insanların hayatında kolaylıkla yer edinebilmiştir. Günümüzde her yaş grubundan bireyin dikkatini cezbeden bu oyunlar, bireylerde oyun oynama isteğini kontrol edememeye neden olduğundan toplumsal, günlük ve iş hayatları olumsuz etkilenmektedir (Ünal, 2019). Yeşilay (2018), teknoloji bağımlılığı ifadesi yerine dijital oyun bağımlılığı ifadesini kullanmayı tercih etmektedir. Teknoloji bağımlılığını, kişinin teknolojiyi kullanırken kontrolü kaybetmesi, aşırı bir şekilde kullanması, bağımlı olduğu teknolojik cihaza erişemediğinde yoksunluk hissetmesi olarak tarif etmektedir. Teknoloji bağımlılığını çevresindeki insanlara teknolojiyle harcadığı vakit hakkında yalan söyler. Teknolojiyle çok fazla zaman geçirmekten dolayı bedensel sıkıntılar çeker. İnsanlarla yüz yüze iletişim kurmaktansa internet üzerinden iletişim kurmayı tercih eder. Teknolojiyle vakit geçirebilmek için görevlerden, randevulardan ve kişisel

ihtiyaçlardan taviz verir. Teknolojiyle fazla zaman geçirdiğinde bir yandan suçluluk hissedip öte yandan keyif alır ve bu iki his arasında gidip gelir. Teknolojiden bir süre uzak kalındığında boşlukta ve gergin hisseder. Teknolojik aletlerle gecenin ilerleyen saatlerine kadar vakit harcar.

Dünyada 2 milyardan fazla insanın dijital oyun oynadığı rapor edilmiştir. Diğer medya araçlarında olduğu gibi dijital oyunların yarattığı bağımlılık da birçok araştırmaya konu olmuştur. Diğer medya araç bağımlılıklarından ayrıldığı nokta ise DSM V’te kendine yer bulmasıdır. DSM V’te ek bölüm 3’te ileri seviyede araştırma yapılması tavsiye edilen ruhsal rahatsızlıklar kısmında “internet oyun oynama bozukluğu” teşhis ölçekleri izah edilmiştir. Bu ölçeklere göre, oyun bağımlıları devamlı oyun oynamayı düşünür. Dijital oyun oynamadığı zaman yoksunluk semptomları görülür. Oyun oynamaya toleransları artar. Dijital oyunları oynamayı bırakmaya çalışıp bırakamazlar. Dijital oyun oynama, bireyin hayatındaki zevk aldığı diğer aktivitelerin yerine geçer. Birtakım problemlere sebep olmasına karşın oynamaya devam ederler. Oyunun başında geçirilen süre hakkında aileye, yakın çevreye, terapisteye ya da başka insanlara yalan söylerler. Negatif ruh hallerinden (endişe, suçluluk, ümitsizlik vb.) kaçma amacıyla oyun oynarlar. Oyunlar yüzünden mühim fırsatları değerlendiremezler, olanakları yitirirler.

Pek çok araştırmacı bu konu hakkında değişik ölçekler ve başlıklarla (dijital oyun bağımlılığı, video oyun bağımlılığı, problemlili oyun oynama) aynı konuyu incelemiştir (Aybal, 2021).

1.3.4. Televizyon bağımlılığı

Hayatımızda pek çok medya aracı olsa da televizyon bunlar arasında en yaygın kullanılan kitle iletişim aracıdır. Dünyada 1936’da İngiltere’de ilk kez düzenli bir şekilde televizyon yayınları başlamış, Türkiye’de ise televizyonun evlere girişi 1968 yılına rastlamaktadır. Kubey’in televizyon bağımlılığı kriterleri şöyledir: televizyon başında aşırı zaman harcama, planlanandan fazla televizyon seyretme, televizyon seyretmeyi bir türlü bırakamama, televizyon seyretmek için yapacaklarından taviz verme ve ilişkilerinde zarara uğrama, televizyon seyretilmediğinde yoksunluk semptomları gösterme. Sussman tarafından 2013’te yapılan çalışma bu konu hakkındaki az sayıda çalışmalardan biri olmakla beraber, bu araştırmada Amerika’nın %5 ila %10’unda televizyon bağımlılığı görüldüğü belirlenmiştir.

Türkiye’de ise 2009’daki bir araştırmaya göre katılan öğrencilerin %18,7’sinin televizyon kullanımının problemlili olduğu saptanmıştır (Aybal, 2021). Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından belirlenen ölçütler göz önüne alındığında, aşırı televizyon izleyen bireyler, madde bağımlısı bireylerle benzer davranışlarda bulunduğu için bu kişiler, ‘bağımlı’ başlığı altında değerlendirilebilir. Birey, televizyonla geçirdiği zaman zarfında izlediklerinin etkisi altına giriyor ve kendini izlediği karakterlerin birinin yerine koyuyor. Bu şekilde kısa bir zaman için problemlerini aklından çıkararak birey, kendini özdeşleştirdiği karakter sayesinde de ‘modelleme’ ihtiyacını gideriyor (Güler, 2012).

1.4. Medya Kullanımının Çocuk Sağlığına Etkileri

Önemli araştırmalar, medyanın gençlerin tutumlarını, inançlarını ve davranışlarını şekillendiren güçlü öğreticiler olabileceğini doğrulamaktadır. Aynı zamanda medyanın zararlı etkileri ve gençlerin medya ile geçirdikleri zaman üzerine yapılan çok sayıda araştırma göz önüne alındığında, ebeveynlerin, çocuklarının medya kullanımıyla birlikte şiddete, cinselliğe, uyuşturucuya ve reklama maruz kalmasına izin verme konusunda oldukça temkinli ve endişeli olacağı düşünülebilir (Strasburger ve ark., 2012).

Olumlu etkileri

Ekranın çocuklar üzerinde yarattığı negatif etkilere karşın getirdiği pozitif etkileri de uzmanlar tarafından araştırılmıştır. Mares ve Pan’a (2013) göre Susam Sokağı gibi eğitici programların etkisi altında kalan çocukların, öğrenmeye ve okula daha hazır olduklarını ve eğlence içeriklerini tüketen akranlarından daha sosyal olduklarını görmüşlerdir. Ayrıca çocuklara dil öğretmeyi, okumaya hazır hale gelmelerini hedefleyen belli medya ürünlerinin çocukların dil gelişimine pozitif katkı yaptığı çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Furuncu, 2019).

Olumsuz etkileri

Başta televizyon olmak üzere ekran temelli medyayla çocukların zihinsel, dil, bedensel ve sosyoduygusal gelişimi arasındaki bağlantı, uzun zamandır araştırılan, kesin sonuçların olmadığı bir konudur. Literatür, zihinsel gelişim ve davranış gelişimine odaklanan eğitsel içeriklerin uzun vadede sağladığı yararları destekleyici

yöndedir. Diğer taraftan, ekran temelli medya ve çocuk gelişimi arasındaki ilişkiyi konu edinen çalışmalar bakımından genişleyen literatür, telefon, bilgisayar, televizyon gibi araçların çok fazla kullanılmasının bedensel, ruhsal, sosyal ve nörolojik sorunlara yol açabileceğini göstermektedir. Çalışmaların ortaya koyduğuna göre ekran kullanımının etkileri kullanım zamanı, hangi medya aracının kullanıldığı, içerik ve araçların sayısı gibi faktörlere bağlıdır. Diğer bilim dallarındaki çalışma sonuçları, ilerideki entelektüel gelişimin, hayal gücünün etkin bir şekilde kullanıldığı aktiviteleri içinde bulunduran çocukluk tecrübeleri, gerçek dünyayla olan fiziksel tecrübeler, aile ve çevreyle kurulan sağlıklı duygusal ilişkilere bağlı olduğunu öne sürmektedir. Küçük yaşta bu medya araçların fazla kullanılması ise çocukların bu tecrübelerden mahrum kalmasına neden olabilir. Fazla ekran kullanımının bedensel etkileri az uyku, çok şişmanlık, kortizol düzensizliği, HDL kolesterolün düşüklüğü, insülin direnci gibi dolaşım sistemi rahatsızlıkları için risk oluşturan etkenlerdir. Ruhsal etkileriyse uyku süresinin azalması ve cep telefonu bağımlılığının yol açtığı depresyondur. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve alakalı davranışlar, beyindeki ödül sistemini aktif hale getiren ekran içeriğiyle, uyku sorunlarıyla ve ekran süresiyle ilişkilendirilmiştir. Bağımlılık seviyesinde ekran kullanmanın ise stresle mücadelede sorunlara yol açtığı, beynin bilişsel kontrol ve duygusal düzenleme ile alakalı bölgesinde yarattığı değişiklikler nedeniyle madde bağımlılığına benzeyen istek oluşturduğu ifade edilmiştir (Furuncu, 2019). 2005 yılında Roberts ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmada 8-18 yaş çocuklarda dijital oyun oynayarak geçirilen zamanın okul başarısını olumsuz etkilediği bulunmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Teknolojinin ilerlemesiyle insan hayatına iyice entegre olan görsel medya araçları, kullanışlı ve faydalı olsa dahi amacına uygun kullanılmadığında kişiler üzerinde birtakım olumsuz etkilere sahip olabilmektedir. Televizyon, bilgisayar, oyun konsolları ve akıllı telefonların yarattığı ekran bağımlılığı, 21.yy'daki en büyük sorunlardan biridir. Bu durum, yalnızca ergen ve yetişkin bireyleri değil, okul öncesi dönemdeki çocukları (48-72 ay) bile etkilemektedir. Bu araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların öz bakım becerilerinin ekran bağımlılığıyla bir ilişki içerisinde olup olmadığını konu edinmektedir. Araştırmanın katılımcıları, çocukların velileri ve öğretmenleridir. 48-72 aylık çocukların ailelerinin içinde bulunduğu sosyodemografik durumun çocuklarda ekran bağımlılığını tetikleyip tetiklemediğini ve gelişen bağımlılığın çocuğun o yaşlarda kazanması gereken öz bakım becerilerini geriletip geriletmediği de bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

2.2. Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar

Bu araştırma İstanbul ili 48-72 ay çocukları olan anne babalar ve 48-72 ay grubuyla çalışan öğretmenler ile sınırlıdır. Araştırma internet üzerinden yapıldığı için katılan kişilerin doğru işaretlenmediği ihtimali bu araştırmanın diğer sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Araştırma 200 katılımcı ile yapılmıştır. Anketler İstanbul ilinde yaşayan katılımcılara anket formunun aslına bağlı kalınarak Google Formlar üzerinden oluşturulmuştur ve oluşturulan form WhatsApp uygulaması üzerinden katılımcılara gönderilmiştir. Herhangi bir internet bağlantısı bulunmayan ebeveynler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Bu katılımcılardan alınacak bilgilere internet üzerinden oluşturulan anketler aracılığıyla ulaştırılmıştır. Katılımcılardan kişisel bilgi istenmemiştir, sadece araştırmaya katılmayı onayladıklarına dair kutucuğu işaretlemeleri istenmiştir. Araştırmada amaçsal örneklem yöntemi kullanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Problemleri

Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların (48-72 ay) ekran bağımlılığının öz bakım becerileri üzerinde herhangi bir etkiye neden olup olmadığı araştırılmaktadır. Bu araştırma için 27 alt problem değerlendirilmiştir.

2.4. Araştırmanın Alt Problemleri ve Hipotezleri

Çocuğun yaş aralığı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H1₀ : Çocuğun yaş aralığı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H1₁ : Çocuğun yaş aralığı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocuğun cinsiyeti ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H2₀ : Çocuğun cinsiyeti ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H2₁ : Çocuğun cinsiyeti ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocuğun doğum sırası ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H3₀ : Çocuğun doğum sırası ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H3₁ : Çocuğun doğum sırası ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Kardeş sayısı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H4₀ : Kardeş sayısı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H4₁ : Kardeş sayısı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocuğun okul öncesi eğitim görmüş olma durumu ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H5₀ : Çocuğun okul öncesi eğitim görmüş olma durumu ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H5₁ : Çocuğun okul öncesi eğitim görmüş olma durumu ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Annenin yaşı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H6₀ : Annenin yaşı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H6₁ : Annenin yaşı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Babanın yaşı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H7₀ : Babanın yaşı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H7₁ : Babanın yaşı ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Annenin eğitim düzeyi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H8₀ : Annenin eğitim düzeyi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H8₁ : Annenin eğitim düzeyi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Babanın eğitim düzeyi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H9₀ : Babanın eğitim düzeyi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H9₁ : Babanın eğitim düzeyi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Ebeveynin medeni durumu ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H10₀ : Ebeveynin medeni durumu ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H10₁ : Ebeveynin medeni durumu ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Annenin mesleği ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H11₀ : Annenin mesleği ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H11₁ : Annenin mesleği ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Babanın mesleği ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H12₀ : Babanın mesleği ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H12₁ : Babanın mesleği ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Aile tipi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H13₀ : Aile tipi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark vardır.

H13₁ : Aile tipi ile ekran bağımlılığı arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocukların yaş aralığı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H14₀ : Çocukların yaş aralığı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H14₁ : Çocukların yaş aralığı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocuğun cinsiyeti ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H15₀ : Çocuğun cinsiyeti ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H15₁ : Çocuğun cinsiyeti ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocuğun doğum sırası ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H16₀ : Çocuğun doğum sırası ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H16₁ : Çocuğun doğum sırası ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocuğun kardeş sayısı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H17₀ : Çocuğun kardeş sayısı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H17₁ : Çocuğun kardeş sayısı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Çocuğun okul öncesi eğitim görmüş olma durumu ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H18₀ : Çocuğun okul öncesi eğitim görmüş olma durumu ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H18₁ : Çocuğun okul öncesi eğitim görmüş olma durumu ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Annenin yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H19₀ : Annenin yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H19₁ : Annenin yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Babanın yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H20₀ : Babanın yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H20₁ : Babanın yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Annenin eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H21₀ : Annenin eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H21₁ : Annenin eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Babanın eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H22₀ : Babanın eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H22₁ : Babanın eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Ebeveynin medeni durumu ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H23₀ : Ebeveynin medeni durumu ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H23₁ : Ebeveynin medeni durumu ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Annenin mesleği ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H24₀ : Annenin mesleği ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H24₁ : Annenin mesleği ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Babanın mesleği ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H25₀ : Babanın mesleği ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H25₁ : Babanın mesleği ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Aile tipi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H26₀ : Aile tipi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

H26₁ : Aile tipi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir fark yoktur.

2.5. Veri Çözümleme

Araştırmada nicel araştırma yöntemi olan anket kullanılmıştır. Elde edilen veriler "IBM SPSS Statistic 28.0" kullanılarak analiz edilmiştir. Tüm analizler .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir. Örnekleme ait tanımlayıcı istatistikler için öncelikle frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır.

SPSS'e atılan verilerin normal dağılımının denetimi için, basıklık ve çarpıklık sonuçları temel alınmıştır. Araştırma kapsamında basıklık ve çarpıklık değerleri ± 2 arasındadır. Bu durumda, bu değerler Kunan (1998) 'ın belirttiği sınırlar dâhilindedir (Ünal& Gürsoy, 2014). Değişkenler normal dağılıma uygun olduğundan veriler parametrik testler olan Bağımsız Örneklem T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Tukey Testi, ve LSD Testi ile analiz edilmiştir. İki değişkenli grupların karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T-Testi, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında da ANOVA kullanılmıştır. ANOVA'da, gruplar arasındaki fark ve bu var olan farka hangi grupların sebep olduğu görülebilir. Fark ortaya çıkmışsa, farklılaşmanın hangi gruplardan ortaya çıktığını saptamak için post-hoc testleri olan LSD ve Tukey gibi testler tercih edilebilir(Gündoğdu, 2014).

2.6. Katılımcılar

Araştırma İstanbul ili 48-72 ay çocukları olan 200 anne baba ve 48-72 ay grubuyla çalışan 200 öğretmenden oluşmaktadır. Elde edilen veriler tablo-1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Demografik bilgilere ilişkin dağılım

DEĞİŞKENLER	f	%	
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	88	44
	Erkek	112	56
	Toplam	200	100
Doğum Sırası	İlk çocuk	108	54
	Ortancalardan biri	20	10
	Son çocuk	72	36
	Toplam	200	100
Çocuğun Yaş Aralığı	48-60 ay	98	49
	60-72 ay	102	51
	Toplam	200	100
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	57	28,5
	2 veya 3	136	68
	4 ve fazlası	7	3,5
	Toplam	200	100
Okul Öncesi Eğitim Aldı Mı?	Evet	148	74
	Hayır	52	26
	Toplam	200	100
Cevap Evet ise	0-6 ay	88	44
	1-2 yıl	45	22,5
	2-3 yıl	15	7,5
	Toplam	148	74
Annenin Yaşı	18-24 yaş	3	1,5

	25-29 yaş	60	30
	30-34 yaş	78	39
	35 ve üzeri	59	29,5
	Toplam	200	100
Babanın Yaşı	25-29 yaş	14	7
	30-34 yaş	71	35,5
	35 ve üzeri	115	57,5
	Toplam	200	100
Annenin Eğitim Düzeyi	Okuryazar	2	1
	İlkokul	18	9
	Ortaokul	32	16
	Lise	77	38,5
	Üniversite	67	33,5
	Yüksek lisans/doktora	4	2
	Toplam	200	100
Babanın Eğitim Düzeyi	İlkokul	23	11,5
	Ortaokul	35	17,5
	Lise	82	41
	Üniversite	53	26,5
	Yüksek lisans/doktora	7	3,5
	Toplam	200	100
Medeni Durumunuz	Evli	196	98
	Boşanmış	4	2
	Toplam	200	100
Annenin Mesleği	Memur	15	7,5
	İşçi	31	15,5
	Diğer	154	77
	Toplam	200	100
Babanın Mesleği	Memur	15	7,5
	İşçi	94	47
	Emekli	1	0,5
	Diğer	90	45
	Toplam	200	100
Aile Tipiniz	Çekirdek aile	153	76,5
	Geniş aile	42	21
	Parçalanmış aile	5	2,5
	Toplam	200	100

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Örneklemin sosyo-demografik değişkenlere göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Araştırmada 88 kız (%44), 112 erkek (%56) çocuk bulunmaktadır. Çocukların 108’i (%54) ilk çocuk, 20’si (%10) ortanca çocuk, 72’si (%36) son çocuk olarak dünyaya gelmiştir. Bu çocukların 98’i (%49) 48-60 ay, 102’si (%51) 60-72 ay yaş

grubu içinde yer almaktadır. Çocukların 57'si (%28,5) tek çocuk, 136'sı (%68) 2 veya 3 kardeş, 7'si (%3,5) 4 ve fazla kardeşe sahiptir.

Araştırmada yer alan çocukların 88'i (%44) 0-6 ay, 45'i (%22,5) 1-2 yıl, 15'i (%7,5) 2-3 yıl olmak üzere toplam 148'inin (%74) okul öncesi eğitim aldığı bildirilmiştir.

Araştırmaya katılan annelerin 3'ü (%1,5) 18-24 yaş, 60'ı (%30) 25-29 yaş, 78'i (%39) 30-34 yaş, 59'u (%29,5) 35 yaş ve üzeridir. Babaların yaşlarına bakıldığında ise 14'ünün (%7) 25-29 yaş, 71'inin (% 35,5) 30-34 yaş, 115'inin (%57,5) 35 yaş ve üzeri olduğu görülmüştür.

Velilerin eğitim düzeyleri incelendiğinde; okuryazar 2 (%1) anne, ilkokul mezunu 18 (%9) anne, 23 (%11,5) baba, ortaokul mezunu 32 (%16) anne, 35 (%17,5) baba, lise mezunu 77 (%38,5) anne, 82 (%41) baba, üniversite mezunu 67 (%33,5) anne, 53 (%26,) baba ve yüksek lisans/doktora mezunu 4 (%2) anne, 7 (%3,5) baba bulunmaktadır.

Velilerin medeni durumuna bakıldığında, 196'sı (%98) evli, 4'ü (%2) boşanmıştır.

Velilerin meslekleri incelendiğinde; memur 15 (%7,5) anne, 15 (%7,5) baba, işçi 31 (%15,5) anne, 94 (%47) baba, diğer meslek grubunda 154 (%77) anne, 90 (%45) baba görülmüştür.

Çocukların aile tiplerine bakıldığında 153 (%76,5) çekirdek aile, 42 (%21) geniş aile ve 5 (%2,5) parçalanmış ailede yaşadıkları görülmüştür.

2.7. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada birisi velilere, diğeri öğretmenlere cevaplatmak üzere toplam iki anket bulunmaktadır. Velilere yöneltilen ankette sosyo-demografik bilgi formu ve problemleri medya kullanım ölçeği olmak üzere 2 bölüm bulunmaktadır. Öğretmenlere yöneltilen ankette ise "Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Öz Bakım Becerileri Ölçeği - Öğretmen Formu" bulunmaktadır.

2.7.1. Sosyo-demografik bilgi formu

Bu form, ankete katılan velilere yöneltilen çocuğun yaş aralığı, cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, okul öncesi eğitim alıp almadığı, aldıysa ne kadar süre aldığı, annenin yaşı, eğitim düzeyi ve mesleği, babanın yaşı, eğitim düzeyi ve mesleği, medeni durum, aile tipi ve çocuğun görsel medya araçlarını kullanırken velide uyanan duyguların seviyesi gibi 15 sorudan oluşmaktadır.

Çocuğun ekran başında geçirdiği sürenin yukarıdaki faktörlere bağlı olabileceği düşünülerek bu sorular velilere yöneltilmiştir. İlkokul mezunu bir katılımcının bu formu tamamlama süresi yaklaşık 2-3 dakikadır.

Örnek soru: Çocuğun doğum sırası? İlk çocuk Ortancalardan biri
 Son çocuk

2.7.2. Problemlili medya kullanım ölçeği (PMKÖ)

2017’de Domoff ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş Problemlili Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ) Furuncu tarafından 2019’da Türkçeye uyarlanmıştır. Uzun formu toplamda 27 madde, kısa formu ise toplamda 9 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 1’den (asla) 5’e (her zaman) giden Likert ölçeği üzerinden puanlanmaktadır. Ölçekte ters madde yer almamaktadır. PMKÖ toplam puanı bütün maddelerden alınan puanların ortalamasının alınmasıyla elde edilir. Ölçekten alınan yüksek puanlar problemlili kullanımı ifade eder. Ebeveyn tarafından çocuğun davranışları göz önüne alınarak doldurulan ölçek spesifik bir medya aracının problemlili kullanımını değil, genel olarak görsel medya araçlarının (televizyon, tablet, bilgisayar, telefon gibi) problemlili kullanımını diğer bir deyişle ekran bağımlılığını saptamaya çalışır. PMKÖ ve PMKÖ-KF Cronbach’s alfa değerleri sırasıyla .97 ve .92 olarak bulunmuştur. PMKÖ-KF’nin ikinci aşamadaki Cronbach’s alfa iç tutarlılık değeri .90’dır. Araştırma sonuçları PMKÖ-KF’nin 4-11 yaş grubunda ekran bağımlılığını saptamada geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir (Furuncu ve Öztürk, 2020).

İlkokul mezunu bir katılımcının bu formu tamamlama süresi yaklaşık 5 dakikadır.

Örnek soru; *Çocuğum görsel medya araçlarını gizli gizli kullanıyor.*

1 2 3 4 5

2.7.3. Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formu

Ölçeğin ilk hali Demiriz ve Dinçer (2000) tarafından geliştirilmiştir. Bu form, “Portage Kontrol Listesi, Seattle Testi ve Denver II. Gelişimsel Tarama Testi”nin özbakım ile ilgili bölümlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Sonrasında ölçeğin ilk hali temel alınarak güncelleme yapılmıştır. Bu sırada var olan maddelerin ifadeleri gözden geçirilmiş, yeni maddeler eklenmiş ve form üç farklı yaş grubu için (36-48 ay için 82 madde, 48-60 ay için 54 madde ve 60-72 ay için 54 madde) ayrı ayrı hazırlanmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre birinci aşamada 14, ikinci aşamada 6, üçüncü aşamada 3 olmak üzere toplam 23 madde ölçekten çıkartılmıştır. Ölçeğin bütünü için yapılan güvenirlik analizinde ise cronbach alfa güvenirlik katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Analizler sonucunda ortaya çıkan değerler incelendiğinde, “Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu”nun özbakım becerilerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir (Dinçer, Demiriz ve Ergül 2017). Ölçek, 4 puan Likert ölçeğinde ‘ gözlemlenmedi (0 puan)’, ‘önemli değil (1 puan)’, ‘önemli (2 puan)’, ve ‘çok önemli (3 puan)’ şeklinde puanlanmaktadır. Toplam 46 soru vardır. En az 0 ve en çok 138 puan alınabilir. Ölçekte ters madde yer almamaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça çocuğun özbakım becerilerini gerçekleştirme seviyesi de artmakta, puanlar azaldıkça özbakım becerileri de azalmaktadır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı giyinme-soyunma için .93, yemek yeme için .86, temizlik-düzen için .86, kişisel hijyen-tuvalet alışkanlıkları için .79 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneline yönelik güvenirlik analizinde Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. (Sezici ve Akkaya, 2020). İlkokul mezunu bir katılımcının bu formu tamamlama süresi yaklaşık 10 dakikadır.

Örnek soru; *Yemek yerken kaşık ve çatalı amacına uygun kullanır.*

( )Gözlemlenmedi ( ) Önemli değil ( ) Önemli ( )Çok önemli

2.8. Tanımlar

Araştırmada sık kullanılan kavramların tanımları değişik yorumlara neden olmaması açısından aşağıda yer almaktadır:

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun doğumundan okula başlamasına kadar olan yıllarda yaş ve gelişim dönemine uygun uyaranlar aracılığıyla çocuğun gelişimini olumlu etkileyen eğitim sürecidir (Oğuzkan ve Oral 1997).

Bağımlılık: Kişilerin psikolojik, fizyolojik sağlıkları ile sosyal hayatlarını olumsuz etkilemesine neden olan bir madde ya da davranışın sürdürülmesine yönelik engellenemeyen aşırı bir istek duyma halidir (Akça, 2018).

Ekran Bağımlılığı: Televizyon, bilgisayar, telefon ve diğer ekranlı cihazları sınırsız, gereksiz ve kontrolsüz kullanma ve bu aşırı kullanım sonucu bireysel sorumluluklarını aksatma durumudur (Akça, 2018).

Öz Bakım Becerisi: Bireyin kendi ihtiyaçlarını (yemek yeme, tuvalet ihtiyacı, giyinme vb.) kendi yapabilme yeteneğidir (Oktay, 2004).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Çocukların Cinsiyetleri ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların cinsiyetleri ile problemlı medya kullanım ölçeğı arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Problemlı medya kullanım ölçeğı ile çocukların cinsiyetlerinin karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Çocuğın Cinsiyeti	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Kız	88	1,9104	0,74485	198	-1,5	,135*
Erkek	112	2,0804	0,83364			

* $p < .05$ anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların cinsiyetleri ile problemlı medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198) = -1,5, p > 0.05$).

3.2. Çocukların Doğum Sıraları ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların doğum sıraları ile problemlı medya kullanım ölçeğı arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların doğum sıralarının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Doğum Sırası	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
İlk çocuk	108	1,996914	0,779106	G.Arası	0,558	2	0,279	0,435	,648*	(F(2,197)=0,435, p>0.05)
Ortancalardan biri	20	2,161111	0,876726	G.İçi	126,275	197	0,641			
Son çocuk	72	1,975309	0,811203		126,833	199				

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların doğum sıraları ile problemlı medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(2,197)=0,435, p>0.05).

3.3.Çocukların Yaş Aralığı ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların yaş aralıkları ile problemlı medya kullanım ölçeği arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile çocukların yaş aralıklarının karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Çocuğun Yaş Aralığı	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
48-60 ay	98	1,9989	0,78121	198	-0,116	,908*
60-72 ay	102	2,012	0,81828			

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların yaş aralığı ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198) = -0,116, p > 0.05$).

3.4.Çocukların Kardeş Sayısı ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların kardeş sayıları ile problemlili medya kullanım ölçeği arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Problemlili medya kullanımı ölçeği ile çocukların kardeş sayılarının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Kardeş Sayısı	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Tek çocuk	57	2,039	0,86181	G.Arası	0,093	2	0,047	0,072	,93*	($F(2,197) = 0,072, p > 0.05$)
2 veya 3	136	1,991	0,7769	G.İçi	126,74	197	0,643			
4 ve fazlası	7	2,0159	0,78155		126,833	199				

* $p < .05$ anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların sahip oldukları kardeş sayıları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($F(2,197) = 0,072, p > 0.05$).

3.5.Çocukların Okul Öncesi Eğitim Alma Durumları ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile problemlı medya kullanım ölçeğı arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Problemlı medya kullanımını ölçeğı ile çocukların okul öncesi eğitim alma durumlarının karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Okul Öncesi Eğitim Aldı Mı?	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Evet	148	1,994	0,78469	198	-0,345	,731*
Hayır	52	2,0385	0,84301			

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile problemlı medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198) = -0,345, p > 0.05$).

3.6.Çocukların Annelerinin Yaşları ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların annelerinin yaşları ile problemlı medya kullanım ölçeğı arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. . Değerlendirme sonuçları tablo-7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Problemlı medya kullanımını ölçeğı ile annenin yaşının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Annenin Yaşı	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark

18-24 yaş	3	2,037	0,27962	G.Arası	1,778	3	0,593	0,929	,428*	(F(3,196)=0,929, p>0.05)
25-29 yaş	60	2,0333	0,85145	G.İçi	125,056	196	0,638			
30-34 yaş	78	2,0897	0,82956		126,833	199				
35 ve üzeri	59	1,8644	0,70878							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin yaşları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(3,196)=0,929, p>0.05).

3.7.Çocukların Babalarının Yaşları ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların babalarının yaşları ile problemlili medya kullanım ölçeği arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. . Değerlendirme sonuçları tablo-8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Problemlili medya kullanımı ölçeği ile babanın yaşının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Babanın Yaşı	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
25-29 yaş	14	2,0635	1,12108	G.Arası	0,112	2	0,056	0,087	,917*	(F(2,197)= 0,087, p>0.05))
30-34 yaş	71	1,9781	0,77154	G.İçi	126,722	197	0,643			
35 ve üzeri	115	2,0155	0,77637		126,833	199				

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının yaşları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(2,197)=0,087, p>0.05).

3.8.Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeyleri ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların annelerinin eğitim düzeyleri ile problemlı medya kullanım ölçeğı arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Problemlı medya kullanımını ölçeğı ile annenin eğitim düzeyinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Annenin Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Okuryazar	2	1,0556	0,07857	G.Arası	3,173	5	0,635	0,995	,422*	(F(5,194)00,995, p>0,05))
İlkokul	18	1,9753	0,90873	G.İçi	123,661	194	0,637			
Ortaokul	32	1,9618	0,73951							
Lise	77	2,0505	0,85793							
Üniversite	67	1,9801	0,73217							
Yüksek lisans/ Doktora	4	2,5278	0,66898							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin eğitim düzeyleri ile problemlı medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(5,194)00,995, p>0,05).

3.9.Çocukların Babalarının Eğitim Düzeyleri ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların babalarının eğitim düzeyleri ile problemlı medya kullanım ölçeğı arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile babanın eğitim düzeyinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Babanın Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
İlkokul	23	1,9034	0,77075	G.Arası	0,646	4	0,161	0,249	,91*	(F(4,195)=0,249, p>0,05))
Ortaokul	35	2,0381	0,85641	G.İçi	126,188	195	0,647			
Lise	82	2,0488	0,86316							
Üniversite	53	1,9832	0,69539							
Yüksek lisans /doktora	7	1,8413	0,66931							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının eğitim düzeyleri ile problemlı medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(4,195)=0,249, p>0,05).

3.10.Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumları ile Problemlı Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile problemlı medya kullanım ölçeği arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-11’de yer almaktadır.

Tablo 11. Problemlı medya kullanımı ölçeği ile ebeveynin medeni durumlarının karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Medeni Durumunuz	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Evli	196	2,0079	0,80514	198	,295	,769*
Boşanmış	4	1,8889	0,35136			

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198)=,295, p>0.05$).

3.11.Çocukların Annelerinin Meslekleri ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların annelerinin meslekleri ile problemlili medya kullanım ölçeği arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-12’de yer almaktadır.

Tablo 12. Problemlili medya kullanım ölçeği ile annenin mesleğinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Annenin Mesleği	N	$\bar{X}$	Ss	Varyansın Kaynağı	Kt	Sd	Ko	F	P	Anlamlı Fark
Memur	15	1,8667	0,73607	G.Arası	0,425	2	0,212	0,331	,719*	($F(2,197)=0,331, p>0,05$)
İşçi	31	2,0717	0,96206	G.İçi	126,408	197	0,642			
Diğer	154	2,0058	0,77145							

* $p<.05$ anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin mesleği ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($F(2,197)=0,331, p>0,05$).

3.12.Çocukların Babalarının Meslekleri ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların babalarının meslekleri ile problemlili medya kullanım ölçeği arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-13’te yer almaktadır.

Tablo 13. Problemlili medya kullanım ölçeği ile babanın mesleğinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Babanın Mesleği	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Memur	15	2,0074	0,78956	G.Arası	1,664	3	0,555	0,869	,458*	($F(3,196)=0,869, p>0,05$)
İşçi	94	1,922	0,81566	G.İçi	125,169	196	0,639			

Emekli	1	2,6667	.
Diğer	90	2,0852	0,78303

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının mesleği ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($F(3,196)=0,869$, $p>0,05$).

3.13.Çocukların İçinde Yaşadıkları Aile Tipleri ile Problemlili Medya Ölçeğinden Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların içinde yaşadıkları aile tipleri ile problemlili medya kullanım ölçeği arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-14'te yer almaktadır.

Tablo 14. Problemlili medya kullanım ölçeği ile çocukların içinde buldukları aile tiplerinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
AİLE TİPİNİZ	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Çekirdek aile	153	1,939	0,77358	G.Arası	3,592	2	1,796	2,87	,059*	($F(2,197)=2,87$, $p>0,05$)
Geniş aile	42	2,2646	0,88207	G.İçi	123,242	197	0,626			
Parçalanmış aile	5	1,8667	0,30832							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların içinde buldukları aile tipleri ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($F(2,197)=2,87$, $p>0,05$).

3.14.Çocukların Cinsiyetleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların cinsiyetleri ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-15'te yer almaktadır.

Tablo 15. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların cinsiyetlerinin karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Çocuğun Cinsiyeti	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Kız	88	93,2	31,624	198	1,203	,231*
Erkek	112	87,75	32,01			

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların cinsiyetleri ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198)=1,203$, $p>0.05$).

3.15. Çocukların Doğum Sıraları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların doğum sıraları ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-16'da yer almaktadır.

Tablo 16. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların doğum sırasının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Doğum Sırası	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
İlk çocuk	108	92,86	32,946	G.Arası	6510,033	2	3255,017	3,277	,04*	Ortanca-son çocuk
Ortanca	20	100,65	29,164	G.İçi	195697,5	197	993,388			
Son çocuk	72	83,17	29,882							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırmaya katılan çocukların doğum sırası ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($F(2,97)=3,277$, $p<0.05$). Varyans analizi sonucu anlamlı çıktığından farkın hangi değişkenden kaynaklandığını bulmak amacıyla Tukey testine bakılmıştır. Tukey testinin uygulanamadığı durumlarda LSD testine bakılmıştır. Ortanca çocukların ($\bar{x}=100,65$) öz bakım öğretmen ölçeğinden aldıkları puanın son çocukların ($\bar{x}=83,17$) öz bakım öğretmen ölçeğinden aldıkları puandan anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur.

3.16. Çocukların Yaş Aralığı ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların yaş aralığı ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-17'de yer almaktadır.

Tablo 17. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların yaşlarının karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Çocuğun Yaş Aralığı	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
48-60 ay	98	86,8	31,783	198	-1,463	,145*
60-72 ay	102	93,37	31,789			

* $p<0.05$ anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların yaş aralığı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198)= -1,453$, $p>0.05$).

3.17. Çocukların Kardeş Sayıları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların kardeş sayıları ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-18’de yer almaktadır.

Tablo 18. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların kardeş sayılarının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Kardeş Sayısı	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Tek çocuk	57	91,3	33,071	G.Arası	215,863	2	107,932	0,105	,9*	(F(2,197)=0,105, p>0,05)
2 veya 3	136	89,49	31,807	G.İçi	201991,6	197	1025,338			
4 ve fazlası	7	93,57	26,362							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların kardeş sayısı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(2,197)=0,105, p>0,05).

3.18. Çocukların Okul Öncesi Eğitim Alma Durumları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-19’da yer almaktadır.

Tablo 19. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların okul öncesi eğitim alma durumlarının karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Okul Öncesi Eğitim Aldı mı?	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Evet	148	89,48	31,928	198	-0,501	,617*
Hayır	52	92,06	31,962			

* $p < .05$ anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların okul öncesi eğitim alma durumu ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198) = -0,501, p > 0.05$).

3.19. Çocukların Annelerinin Yaşları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların annelerinin yaşları ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-20’de yer almaktadır.

Tablo 20. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların annelerinin yaşlarının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Annelerin Yaşı	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
18-24 yaş	3	98,67	19,858	G.Arası	1898,605	3	632,868	0,619	,603*	($F(3,196) = 0,619, p > 0.05$)
25-29 yaş	60	87,93	34,638	G.İçi	200308,9	196	1021,984			
30-34 yaş	78	93,62	29,856							
35 ve üzeri	59	87,39	32,189							

* $p < .05$ anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin yaşı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($F(3,196)=0,619$, $p>0.05$).

3.20. Çocukların Babalarının Yaşları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların babalarının yaşları ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-21’de yer almaktadır.

Tablo 21. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların babalarının yaşlarının karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Babanın Yaşı	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
25-29 yaş	14	89,14	34,337	G.Arası	527,603	2	263,801	0,258	,773*	($F(2,197)=0,258$, $p>0.05$)
30-34 yaş	71	92,34	31,615	G.İçi	201679,9	197	1023,756			
35 ve üzeri	115	88,92	31,952							

* $p<.05$ anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının yaşı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($F(2,197)=0,258$, $p>0.05$).

3.21. Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeyleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların annelerinin eğitim düzeyleri ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-22’de yer almaktadır.

Tablo 22. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların annelerinin eğitim düzeylerinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Annenin Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Okuryazar	2	109	41,012	G.Arası	4191,233	5	838,247	0,821	,536*	(F(5,194)=0,821, p>0,05))
İlkokul	18	88,5	23,068	G.İçi	198016,3	194	1020,702			
Ortaokul	32	84,06	31,934							
Lise	77	94,66	32,548							
Üniversite	67	87,37	32,64							
Yüksek lisans/ doktora	4	96,5	40,204							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(5,194)=0,821, p>0,05).

3.22. Çocukların Babalarının Eğitim Düzeyleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların babalarının eğitim düzeyleri ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-23'te yer almaktadır.

Tablo 23. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların babalarının eğitim düzeylerinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Babannın Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
İlkokul	23	87	38,739	G.Arası	3349,608	4	837,402	0,821	,513*	(F(4,195)=0,821, p>0,05))
Ortaokul	35	86,37	28,548	G.İçi	198857,9	195	1019,784			

Lise	82	95,01	31,404
Üniversite	53	86,57	32,642
Yüksek lisans /doktora	7	89,57	21,77

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($F(5,194)=0,821, p>0,05$).

3.23. Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumları ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki t testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-24'te yer almaktadır.

Tablo 24. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların ebeveynlerinin medeni durumlarının karşılaştırılması

T Testi Tablosu						
Medeni Durumunuz	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Evli	196	89,84	32,038	198	-0,957	,340*
Boşanmış	4	105,25	19,328			

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($t(198)= -0,957, p>0,05$).

3.24. Çocukların Annelerinin Meslekleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların annelerinin meslekleri ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-25'te yer almaktadır.

Tablo 25. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların annelerinin mesleklerinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Annenin Mesleği	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Memur	15	86,87	29,007	G.Arası	2262,33	2	1131,165	1,115	,33*	(F(2,197)=1,115, p>0,05))
İşçi	31	97,9	32,598	G.İçi	199945,2	197	1014,95			
Diğer	154	88,91	31,961							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin meslekleri ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(2,197)=1,115, p>0,05).

3.25. Çocukların Babalarının Meslekleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların babalarının meslekleri ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-26'da yer almaktadır.

Tablo 26. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların babalarının mesleklerinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Babanın Mesleği	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark

Memur	15	83,2	29,304	G.Arası	1834,77	3	611,59	0,598	,617*	(F(3,196)=0,598, p>0,05)
İşçi	94	92,96	33,297	G.İçi	200372,7	196	1022,31			
Emekli	1	79	.							
Diğer	90	88,5	30,948							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının meslekleri ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(3,196)=0,598, p>0,05).

3.26. Çocukların İçinde Yaşadığı Aile Tipleri ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanların Karşılaştırılması

Araştırmada çocukların içinde yaşadığı aile tipleri ile öz bakım becerileri- öğretmen formu arasındaki ilişki ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları tablo-27’de yer almaktadır.

Tablo 27. Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu ile çocukların içinde yaşadığı aile tiplerinin karşılaştırılması

ANOVA Tablosu										
Aile Tipiniz	N	$\bar{x}$	SS	Varyansın kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı fark
Çekirdek aile	153	87,94	31,418	G.Arası	4160,21	2	2080,105	2,069	,129*	(F(2,197)=2,069, p>0,05))
Geniş aile	42	95,76	33,611	G.İçi	198047,29	197	1005,316			
Parçalanmış aile	5	110,6	20,574							

* p<.05 anlamlı değer

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Araştırma kapsamına giren çocukların içinde yaşadığı aile tipi öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir (F(2,197)=2,069, p>0,05).

3.27. Problemlı Medya Kullanım Ölçeği ile Öz Bakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formundan Alınan Puanlar Arasındaki Korelasyon İlişkisinin İncelenmesi

Araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişkinin yönünü belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Değerlendirme sonuçları tablo-28'de yer almaktadır.

Tablo 28. Problemlı medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanların karşılaştırılması

Korelasyon Tablosu			
Ölçekler		Problemlı medya kullanım ölçeği	Öz bakım becerileri ölçeği öğretmen formu
Problemlı medya kullanım ölçeği	r	1	-0,058
	p	.	0,12
	N	200	200
Öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu	r	-0,058	1
	p	0,12	.
	N	200	200

*p<.05 ** p<.01

Kaynak: Bodur, E.(2022). Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin incelenmesi, (Yüksek lisans tezi).

Tabloda problemlı medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyon analizi verilmiştir. Sonuçlar korelasyon analizinin istatısel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir (r=-.058, p< 0.05). Buna göre problemlı medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu arasında negatif yönlü bir ilişki vardır denilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde hipotezler sonucunda elde edilen bulgular daha önce yapılmış benzer araştırmalarla karşılaştırılıp yorumlanmıştır. Araştırma İstanbul ili 48-72 ay çocukları olan anne babalar ile 48-72 ay grubuyla çalışan öğretmenler ile yapılmıştır. Araştırmada 48-72 ay çocukların problemleri medya kullanımları ile öz bakım becerileri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Aynı zamanda ölçek sonuçlarının çocukların cinsiyeti, doğum sayısı, çocuğun yaş aralığı, kardeş sayısı, okul öncesi eğitim alma durumu, ebeveynin yaşı, eğitim düzeyi, ebeveynin medeni durumu, meslekleri ve aile tiplerine göre farklılık gösterip göstermediğine de bakılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bulgular literatür doğrultusunda üç bölüm altında tartışılmıştır.

4.1. PMKÖ ortalama puanları ile sosyo demografik değişkenlerin karşılaştırılmasının tartışılması

4.2. Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formu toplam puanları ile sosyo demografik değişkenlerin karşılaştırılmasının tartışılması

4.3. PMKÖ ortalama puanları ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formu toplam puanları arasındaki ilişkinin tartışılması

4.1. PMKÖ Ortalama Puanları ile Sosyodemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması

Bu bölümde araştırmaya katılan kişilerin sosyodemografik değişkenler ile PMKÖ sorularına verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular hakkında bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2'ye çocukların cinsiyetleri ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu durum dijital medya araçlarında her iki cinsiyete yönelik programların yer alması sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir. Bu sonuç Balantekin (2009)'in yapmış olduğu araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Tablo 3'e bakıldığında çocukların doğum sıraları ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Ebeveynlerin ilk çocukta deneyimsiz olmaları, çocuk sayısı arttıkça da hepsiyle eşit derecede ilgilenememeleri sonucu çocukların tablet, telefon gibi araçlara yönelmeleri böyle bir sonucun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir. Duch ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 4'e bakıldığında çocukların yaş aralığı ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Küçük yaş grubundaki çocuklarda ekranda hızla değişen renkler ve sesler ilgilerini çekmek de yemek yeme ve davranışlarını kontrol altına almada ebeveyne kolaylık sağlamaktadır. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak internet ve medya araçlarının ulaşılabilirliğinin artması her yaştan çocuğun internet kullanmasını da artırmıştır. Bu durum da anlamlı bir ilişkinin oluşmasına engel olmuş olabilir. Aybal (2021)'in yapmış olduğu araştırmada yaş arttıkça ekran kullanım süreleri de artmaktadır. Bu duruma araştırmadaki küçük yaş grubu çocukların sayısının fazla olması etkili olmuş olabilir. Bu araştırmanın sonucu ile tutarlılık göstermemektedir.

Tablo 5'e bakıldığında çocukların kardeş sayısı ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Evdeki çocuk sayısının fazla olması ebeveynin çocukları televizyon, tablet yoluyla denetim altına almak istemesi ve ayrıca çocuk sayısının azlığında ekran yoksunluğu nedeniyle medya araçlarına daha çok zaman ayrılması kardeş sayısı ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişkinin olmamasının sebebi olabilir. Bu sonuç Balantekin (2009)'in yapmış olduğu araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir. Duch ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 6'ya bakıldığında çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu duruma ebeveynlerden her ikisinin de çalışıyor olması ve eve geldiklerinde günlük işlere zaman ayırmaları nedeniyle çocukla yeterince ilgilenememeleri, ebeveynlerden birinin çalışmadığı ailelerde ise çocuğun davranışlarını kontrol altına almak için evde bulunan süreyi medya araçlarıyla

geçirmelerine izin verilmesi böyle bir sonucun çıkmasına neden olmuş olabilir. Bu sonuç, Aybal (2021)'in yapmış olduğu araştırmayla tutarlılık göstermektedir.

Tablo 7'ye bakıldığında çocukların annelerinin yaşları ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Genç annelerin çocuk eğitimi konusunda deneyimsiz olması, yaş arttıkça da çocuğa harcayacak enerjinin ve sabrın azalması çocukların ekranla vakit geçirmesine ve böyle bir sonucun çıkmasında sebep olmuş olabilir. Aybal (2021)'in yapmış olduğu araştırmada ebeveyn yaşı arttıkça çocukların ekran süreleri ve bağımlılık eğilimi artmaktadır. Bu sonucun çıkmasında yaş ilerledikçe çocuğa ayıracak enerjinin ve tahammülün kalmaması etkili olduğu söylenebilir. Araştırma sonucu ile paralellik göstermemektedir.

Tablo 8'e bakıldığında çocukların babalarının yaşları ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu sonucun çıkmasında geleneksel babalık rollerinin etkili olduğu söylenebilir. Aybal (2021)'in yapmış olduğu araştırmada ebeveyn yaşı arttıkça çocukların ekran süreleri ve bağımlılık eğilimi artmaktaydı. Bu sonucun çıkmasında yaş ilerledikçe çocuğa ayıracak enerjinin ve tahammülün kalmamasının etkili olduğu söylenebilir. Araştırma sonucu ile paralellik göstermemektedir.

Tablo 9 ve 10'a bakıldığında çocukların annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Yüksek eğitime sahip ebeveynlerin teknolojiyi daha yakından takip etmeleri bu sebeple de çocukların daha küçük yaştan itibaren dijital medyaya kolay ulaşabilmeleri ve düşük eğitim düzeyine sahip annelerin deneyimsizliği ve ihmalkâr tutumları sonucu çocuğa yeterli ilgiyi gösterememeleri sonucu ortaya çıkan duygusal boşluğu dijital medya ile doldurmaya çalışmaları da anlamlı bir ilişkinin oluşmamasında etkili olmuş olabilir. Bu sonuç Balantekin (2009)'in yapmış olduğu araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Tablo 11'e bakıldığında çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Ebeveyn eksikliği çocuk üzerinde olumsuz durumlar oluşturabilir. Bu olumsuz durumlarla baş etmek için diğer ebeveyn çocukları denetim altında tutabilmek adına ekran kullanımına teşvik edebilir. İki ebeveynin bulunduğu ev

ortamında ise anne baba arasında geçimsizlik yaşanması gibi nedenlerle çocuğun ilgisiz kalması çocukları ekran kullanımına yönlentmiş olabilir. Bu nedenlerle de araştırma da böyle bir sonuç çıkmış olabilir. Literatür tarandığında bu konuya ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Tablo 12'ye bakıldığında çocukların annelerinin mesleği ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Çalışan annelerin iş sebebiyle çocuklarıyla çok fazla vakit geçirememesi, çalışmayan annelerde ise ev işi yükümlülüğü ve vakit geçirmek için evde sürekli televizyon gibi medya araçlarının açık olması, buna bağlı olarak çocukla ilgilenmemesi anlamlı ilişkinin bulunmamasının sebebi olabilir. Literatürde bu ilişkiyi inceleyen herhangi bir araştırma bulunmamıştır.

Tablo 13'e bakıldığında çocukların babalarının mesleği ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Babaların yoğun iş temposundan dolayı çocuklarına vakit ayıramamasının çocuklarda oluşturduğu duygusal boşluk, ekran bağımlılığının gelişmesine sebep olmuş olabilir. Bu konu ile ilgili literatür bilgisine ulaşamamıştır.

Tablo 14'e bakıldığında çocukların içinde buldukları aile tipleri ile ekran bağımlılığı ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Eşler arasındaki problemler, kalabalık ailelerde çocuk eğitimi konusunda ebeveynin tek söz sahibi olamaması gibi durumlar sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir. Bu sonuç Aybal (2021)'in ve Çelik (2017)'in araştırmaları ile tutarlılık göstermektedir.

4.2. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 Ay) İçin Öz Bakım Becerileri Ölçeği - Öğretmen Formu Toplam Puanları ile Sosyodemografik Değişkenlerin Karşılaştırılmasının Tartışılması

Bu bölümde araştırmaya katılan kişilerin sosyodemografik değişkenler ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formu sorularına verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular hakkında bilgiler yer almaktadır.

Tablo 15'e bakıldığında çocukların cinsiyetleri ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri

puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Anne babaların çocuk yetiştirme konusundaki tutumlarının cinsiyet fark etmeksizin aynı oluşu böyle bir sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir. Demiriz ve Dinçer tarafından (2001) yapılan araştırmada beş-altı yaş çocuklarının öz bakım becerileri cinsiyete göre karşılaştırıldığında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 16'ya bakıldığında çocukların doğum sırası ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Ortanca çocukların öz bakım becerileri ölçeğinden aldıkları puanın, son çocukların öz bakım becerileri ölçeğinden aldıkları puandan anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonucun çıkmasında ebeveynlerin ilk çocukta deneyimsiz ve bilgisiz olmaları, son çocuklarda ise ebeveynlerin bezginlik yüzünden çocuklar üzerindeki kayıtsız tutumları, ortanca çocukta ise hem çocuk azlığı hem de deneyim kazanmaları bu sonucun oluşmasında etkili olmuş olabilir. Dinçer ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan araştırmada da çocukların doğum sırasının öz bakım becerileri üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür ve bu araştırmanın sonucuyla paralellik göstermemektedir.

Tablo 17'ye bakıldığında çocukların yaş aralığı ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Çocukların yaş aralığının birbirine yakın olması ve küçük yaş grubuna sahip olmaları, ebeveynlerin ilgisizliği sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir. Şahin (2019) yapmış olduğu çalışmada yaş büyüdükçe öz bakım becerilerinin arttığını gözlemlemiştir. Böyle bir sonucun çıkmasında araştırmaya katılanların yaş grubunun büyük olması etkili olmuş olabilir. Bu araştırma sonucu ile tutarlılık göstermemektedir.

Tablo 18'e bakıldığında çocukların kardeş sayıları ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Evdeki çocuk sayısının fazla olması ebeveynin çocuklarla tek tek ilgilenememesine, tek çocuk olduğunda da ebeveynin çocuğu bağımsızlaştıracak hareketlere izin vermemesi, evde örnek alacak ve taklit edecek akran grubunun olmaması bu sonucun

ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir. Şahin (2019)'in yapmış olduğu çalışma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Tablo 19'a bakıldığında çocukların okul öncesi eğitim alma durumları ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Çocuğun okulda öğrendiklerini evde devam ettirememesi, ebeveynin ev içerisinde çocukla zaman geçirmemesi ve çocuğa yeterli derecede sorumluluk vermemesi sonucun bu şekilde çıkmasına etki etmiş olabilir. Özkesmen (2008)'in yapmış olduğu araştırmada okul öncesi eğitimin çocukta bilişsel, dil ve motor gelişimi desteklediği ancak öz bakım becerilerinde etkisi olmadığı sonucunu elde etmiştir ve bu analiz sonucuyla paralellik göstermektedir.

Tablo 20'ye bakıldığında çocukların annelerinin yaşları ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Genç annelerin çocuk eğitimi konusunda deneyimsiz olması, yaş arttıkça da çocuğa harcayacak enerjinin ve sabrın azalması sonucun bu şekilde çıkmasına etki etmiş olabilir. Kaçan ve arkadaşlarının (2019) yapmış olduğu çalışmada da annenin yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 21'e bakıldığında çocukların babalarının yaşları ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Geleneksel anne baba rollerine göre çocukla anne ilgilenir düşüncesi babaların çocukların çocuk eğitimi üzerinde aktif rol alamamalarına neden olduğundan böyle bir sonucun çıkmış olduğu düşünülebilir. Kaçan ve arkadaşlarının (2019) yapmış olduğu çalışmada da babanın yaşı ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 22 ve 23'e bakıldığında çocukların annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe ebeveynin çocuk eğitimi konusunda daha bilinçli hale geleceği düşünülmektedir. Bu araştırmada ebeveyn eğitimi seviyesinin düşüklüğü çocukların ebeveynlerinden fiziksel ve motor

gelişimlerini destekleyici davranışları görememeleri bu sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir. Kaçan ve arkadaşlarının (2019) yapmış olduğu çalışmada da annenin ve babanın eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 24'e bakıldığında çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Ebeveynin eksik olduğu ailelerde anne ya da babanın çocuğun eğitimi konusunda tek başına olmalarından dolayı zaman ayıramamaları, her iki ebeveynin olduğu ailelerde ise aile içi anlaşmazlıkların olması böyle bir sonucun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir. Bu konu ile ilgili literatür bilgisine ulaşamamıştır.

Tablo 25'e bakıldığında çocukların annelerinin meslekleri ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Çalışan annelerin iş sebebiyle çocuklarıyla çok fazla vakit geçirememesi, çalışmayan annelerin ise ev işi yükümlülüğünden dolayı çocuklarıyla ilgilenememeleri bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir. Demiriz ve Dinçer (2000) okul öncesi dönem çocuklarının öz bakım becerilerinin annelerin çalışıp çalışmama durumlarına göre değişip değişmediğini inceleyen bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda çalışan annelerin çocuklarının öz bakım becerilerinin daha gelişmiş olduğu görülmüştür. Demiriz ve Dinçer'in çalışması bu araştırmanın sonucuyla tutarlılık göstermemektedir.

Tablo 26'ya bakıldığında çocukların babalarının meslekleri ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Babaların yoğun iş temposundan dolayı çocuklarına vakit ayıramamasının bu sonucun çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir. Literatürdeki araştırmalara bakıldığında, babalarının meslekleri ile öz bakım becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir araştırmaya erişilememiştir.

Tablo 27'ye bakıldığında çocukların içinde buldukları aile tipleri ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için öz bakım becerileri ölçeği - öğretmen

formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Eşler arasındaki problemler, kalabalık ailelerde çocuk eğitimi konusunda ebeveynin tek söz sahibi olamaması gibi durumlar sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir. Literatürde bu ilişkiyi inceleyen herhangi bir araştırma bulunamamıştır.

4.3. PMKÖ Ortalama Puanları ile Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 Ay) İçin Öz Bakım Becerileri Ölçeği - Öğretmen Formu Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Bu bölümde araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki ilişki yönü karşılaştırılmıştır.

Tablo 28’de bakıldığında problemlerli medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyon analizi yer almaktadır.. Sonuçlar korelasyon analizinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Buna göre problemlerli medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu arasında negatif yönlü bir ilişki vardır denilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

1- Araştırma kapsamına giren çocukların cinsiyetleri ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Dijital medya araçlarında her iki cinsiyete yönelik programların yer alması sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir.

2- Araştırma kapsamına giren çocukların doğum sıraları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Ebeveynlerin ilk çocukta deneyimsiz olmaları, çocuk sayısı arttıkça da hepsiyle eşit derecede ilgilenememeleri sonucu çocukların tablet, telefon gibi araçlara yönelmeleri böyle bir sonucun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir.

3- Araştırma kapsamına giren çocukların yaş aralığı ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Küçük yaş grubundaki çocuklarda ekranda hızla değişen renkler ve sesler ilgilerini çekmek de yemek yeme ve davranışlarını kontrol altına almada ebeveyne kolaylık sağlamaktadır. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak internet ve medya araçlarının ulaşılabilirliğinin artması her yaştan çocuğun internet kullanmasını da artırmıştır. Bu durum da anlamlı bir ilişkinin oluşmasına engel olmuş olabilir.

4- Araştırma kapsamına giren çocukların sahip oldukları kardeş sayıları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Evdeki çocuk sayısının fazla olması ebeveynin çocukları televizyon, tablet yoluyla denetim altına almak istemesi ve ayrıca çocuk sayısının azlığında ekran yoksunluğu nedeniyle medya araçlarına daha çok zaman ayrılması kardeş sayısı ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişkinin olmamasının sebebi olabilir.

5- Araştırma kapsamına giren çocukların okul öncesi alma durumları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu duruma ebeveynlerden her ikisinin de çalışıyor olması ve eve geldiklerinde günlük işlere zaman ayırmaları nedeniyle çocukla yeterince ilgilenememeleri, ebeveynlerden birinin çalışmadığı ailelerde ise çocuğun

davranışlarını kontrol altına almak için evde bulunan süreyi medya araçlarıyla geçirmelerine izin verilmesi böyle bir sonucun çıkmasına neden olmuş olabilir.

6- Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin yaşları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Genç annelerin çocuk eğitimi konusunda deneyimsiz olması, yaş arttıkça da çocuğa harcayacak enerjinin ve sabrın azalması çocukların ekranla vakit geçirmesine ve böyle bir sonucun çıkmasında sebep olmuş olabilir.

7- Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının yaşları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Bu sonucun çıkmasında geleneksel babalık rollerinin etkili olduğu söylenebilir.

8- Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin ve babalarının eğitim düzeyleri ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Yüksek eğitime sahip ebeveynlerin teknolojiyi daha yakından takip etmeleri bu sebeple de çocukların daha küçük yaştan itibaren dijital medyaya kolay ulaşabilmeleri ve düşük eğitim düzeyine sahip annelerin deneyimsizliği ve ihmalkâr tutumları sonucu çocuğa yeterli ilgiyi gösterememeleri sonucu ortaya çıkan duygusal boşluğu dijital medya ile doldurmaya çalışmaları da anlamlı bir ilişkinin oluşmamasında etkili olmuş olabilir.

9- Araştırma kapsamına giren çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Ebeveyn eksikliği çocuk üzerinde olumsuz durumlar oluşturabilir. Bu olumsuz durumlarla baş etmek için diğer ebeveyn çocukları denetim altında tutabilmek adına ekran kullanımına teşvik edebilir. İki ebeveynin bulunduğu ev ortamında ise anne baba arasında geçimsizlik yaşanması gibi nedenlerle çocuğun ilgisiz kalması çocukları ekran kullanımına yöneltmiş olabilir.

10- Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin mesleği ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Çalışan annelerin iş sebebiyle çocuklarıyla çok fazla vakit geçirememesi, çalışmayan annelerde ise ev işi yükümlülüğü ve vakit geçirmek için

evde sürekli televizyon gibi medya araçlarının açık olması, buna bağlı olarak çocukla ilgilenmemesi anlamlı ilişkinin bulunmamasının sebebi olabilir.

11- Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının mesleği ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Babaların yoğun iş temposundan dolayı çocuklarına vakit ayıramamasının çocuklarda oluşturduğu duygusal boşluk, ekran bağımlılığının gelişmesine sebep olmuş olabilir.

12- Araştırma kapsamına giren çocukların içinde buldukları aile tipleri ile problemlili medya kullanım ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. . Eşler arasındaki problemler, kalabalık ailelerde çocuk eğitimi konusunda ebeveynin tek söz sahibi olamaması gibi durumlar sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir.

13- Araştırma kapsamına giren çocukların cinsiyetleri ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Anne babaların çocuk yetiştirme konusundaki tutumlarının cinsiyet fark etmeksizin aynı oluşu böyle bir sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir.

14- Araştırmaya katılan çocukların doğum sırası ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan elde ettikleri puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Ortanca çocukların öz bakım becerileri ölçeğinden aldıkları puanın, son çocukların öz bakım becerileri ölçeğinden aldıkları puandan anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonucun çıkmasında ebeveynlerin ilk çocukta deneyimsiz ve bilgisiz olmaları, son çocuklarda ise ebeveynlerin bezginlik yüzünden çocuklar üzerindeki kayıtsız tutumları, ortanca çocukta ise hem çocuk azlığı hem de deneyim kazanmaları bu sonucun oluşmasında etkili olmuş olabilir.

15- Araştırma kapsamına giren çocukların yaş aralığı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Çocukların yaş aralığının birbirine yakın olması ve küçük yaş grubuna sahip olmaları, ebeveynlerin ilgisizliği sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir.

16- Araştırma kapsamına giren çocukların kardeş sayısı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Evdeki çocuk sayısının fazla olması ebeveynin çocuklarla tek tek ilgilenememesine, tek çocuk olduğunda da ebeveynin çocuğu bağımsızlaştıracak hareketlere izin vermemesi, evde örnek alacak ve taklit edecek akran grubunun olmaması bu sonucun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir.

17- Araştırma kapsamına giren çocukların okul öncesi eğitim alma durumu ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Çocuğun okulda öğrendiklerini evde devam ettirememesi, ebeveynin ev içerisinde çocukla zaman geçirmemesi ve çocuğa yeterli derecede sorumluluk vermemesi sonucun bu şekilde çıkmasına etki etmiş olabilir.

18- Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin yaşı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. . Genç annelerin çocuk eğitimi konusunda deneyimsiz olması, yaş arttıkça da çocuğa harcayacak enerjinin ve sabrın azalması sonucun bu şekilde çıkmasına etki etmiş olabilir.

19- Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının yaşı ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Geleneksel anne baba rollerine göre çocukla anne ilgilenir düşüncesi babaların çocukların çocuk eğitimi üzerinde aktif rol alamamalarına neden olduğundan böyle bir sonucun çıkmış olduğu düşünülebilir.

20- Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe ebeveynin çocuk eğitimi konusunda daha bilinçli hale geleceği düşünölmektedir. Bu araştırmada ebeveyn eğitim seviyesinin düşüklüğu çocukların ebeveynlerinden fiziksel ve motor gelişimlerini destekleyici davranışları görememeleri bu sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir.

21- Araştırma kapsamına giren çocukların ebeveynlerinin medeni durumları ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Ebeveynin eksik olduğu ailelerde anne ya

da babanın çocuğun eğitimi konusunda tek başına olmalarından dolayı zaman ayıramamaları, her iki ebeveynin olduğu ailelerde ise aile içi anlaşmazlıkların olması böyle bir sonucun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir.

22- Araştırma kapsamına giren çocukların annelerinin meslekleri ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. . Çalışan annelerin iş sebebiyle çocuklarıyla çok fazla vakit geçirememesi, çalışmayan annelerin ise ev işi yükümlülüğünden dolayı çocuklarıyla ilgilenememeleri bu sonuç üzerinde etkili olmuş olabilir.

23- Araştırma kapsamına giren çocukların babalarının meslekleri ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Babaların yoğun iş temposundan dolayı çocuklarına vakit ayıramamasının bu sonucun çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir.

24- Araştırma kapsamına giren çocukların içinde yaşadığı aile tipi ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir. Eşler arasındaki problemler, kalabalık ailelerde çocuk eğitimi konusunda ebeveynin tek söz sahibi olamaması gibi durumlar sonucun bu şekilde çıkmasında etkili olmuş olabilir.

25- Son olarak araştırmada kullanılan ölçekler arasındaki korelasyona bakıldığında problemlerli medya kullanım ölçeği ile öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formu arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Problemlerli medya kullanım ölçeğinden alınan puan arttıkça öz bakım becerileri ölçeği- öğretmen formundan alınan puanlarda azalma olacağı söz konusudur.

ÖNERİLER

Ailelere yönelik öneriler:

- Ekran kullanımı için çocuklara zaman kısıtlaması getirebilir, ebeveyn süreçte kararlı davranabilir.
- Çocukların tehlikeli sitelere girmesini engelleyecek güvenli internet sistemi kullanılabilir.
- Ekran kullanımı çocuklara ceza ve ödül olmaktan çıkarılabilir.

- Ebeveynler çocuklarla onların gelişimini olumlu etkileyecek aktiviteler yaparak onlarla vakit geçirebilir.
- Çocuklar ekran kullanımını ebeveynlerinin kontrolünde gerçekleştirip yaşına uygun programlar izleyip izlemediği, oyunlar oynayıp oynamadığı ebeveynlerce kontrol edilebilir.
- Çocuk gelişimi ve eğitimine yönelik eğitim ve seminerlere katılım gösterilebilir.

Uzmanlara yönelik öneriler:

- Çocukların öz bakım becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklere ders programlarında daha çok yer verilebilir.
- Okul öncesi dönemde ekran bağımlılığı hakkında bilgi sahibi olunarak ailelerle toplantılar yapılabilir.
- Çocukların yaşına uygun programlar ve oyunlar hakkında veliler bilgilendirilebilir.
- Çocuk gelişimi ve eğitimine yönelik velilere eğitimler düzenlenebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

- Araştırmanın örneklem sayısı artırılarak ve çocukların yaş grupları genişletilerek Türkiye’de yaşayan tüm çocuklara uygulanabilir.
- Farklı değişkenler kullanılarak araştırma detaylandırılabilir.

Politikacılara yönelik öneriler:

- COVID-19 pandemisi nedeniyle 20 yaş altı grubun uzun bir süre sokağa çıkma kısıtlamalarının olması, onları hem örgün eğitimden hem sosyal hayattan koparmıştır. Böylece evde geçirilen süre artmış, bunun yanında eğitim-öğretimin çevrimiçi yapılması, ekranda geçirilen sürenin artmasına neden olmuştur. Çocukları COVID-19’dan korumak için onlara sokağa çıkma kısıtlaması koymak yerine, sınıf mevcutlarını azaltarak sosyal mesafeye uygun bir ortamda eğitim-öğretim yapılması sağlanabilir.

Üniversitelere yönelik öneriler:

- Üniversitelerin çocuk gelişimi ve ilgili bölümlerindeki öğrencilerini daha donanımlı hale getirmek için staj ve uygulama dersleri artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akça, H. (2018). *İstanbul ili maltepe ilçesindeki ilkokul çağı çocuklarında ekran bağımlılığı eğiliminin nicel olarak incelenmesi*. (Uzmanlık Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Arslan E. ve Arı R. (2008). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeğinin türkçe'ye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(19), 53 - 60.
- Artar, M. (1998). *Ankara'da yaşayan 9-26 aylık çocuklarda aile bilgisine dayalı dil normlarının saptanması*. (Doktora Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Aybal, Ç. N. (2021). *4-11 yaş çocuklarda ekran bağımlılığı eğiliminin incelenmesi ve ebeveynlerin ekran bağımlılığını önlemeye yönelik tutumlarının değerlendirilmesi*. (Tıpta Uzmanlık Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Baltaş, A. (2004). *Ana-Baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Bayer, A., Çağdaş, A. ve Kayılı, G. (2019). 3-6 yaş çocukları için öz bakım becerileri değerlendirme testi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 234-251. doi: 10.9779/pauefd.516623
- Bayhan, S. P. ve Artan, İ (2005). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Çelik, E. (2017). 4-6 yaş çocukların ekran kullanımının, ebeveyn ekran kullanımı ve aile işlevleri ile ilişkisi. (Uzmanlık Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Çelik, Ö. D. & Şahin, Ç. (2021). Okul öncesi dönemde öz bakım becerileri kazanımlarının öğretmen görüşleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 4(1), 43-53. doi: 10.47477/ubed.886014
- Çelik, Ö. D. (2019). *Okul öncesi eğitim programındaki dil gelişimi ve öz bakım becerilerine ilişkin kazanımların gerçekleşme düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Çetinkaya, A. (2012). *Okul öncesi eğitime 5-6 yaşlarında başlayan öğrenciler ile 3-4 yaşlarında başlayan öğrencilerin öz bakım becerilerinin veli görüşlerine göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Demiriz, S. ve Dinçer, Ç. (2000). Okulöncesi dönem çocuklarının öz bakım becerilerinin annelerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (19)

- Demiriz, S. ve Dinçer, Ç. (2001). 5-6 yaş çocuklarının özbakım becerilerinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumlarına göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 11-19
- Dinçer, Ç., Demiriz, S. ve Ergül, A. (2017). Okul öncesi dönem çocukları (36-72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45, 59-78. doi: 10.15285/maruaebd.2686
- Doğan Çetin, M. ve Koçer, H. (2020). Annelerin 60-66 aylık kız ve erkek çocuklardan öz bakım becerilerine ilişkin beklentileri. *International Journal of Current Approaches in Language Education and Social Sciences*, 2(1), 462-482. doi: 10.35452/caless.2020.24
- Duch H., Fisher, E. M., Ensari, İ. ve Harrington, A. (2013). Screen time use in children under 3 years old: a systematic review of correlates. [3 yaşından küçük çocuklardaki ekran süresi kullanımı: korelasyonların sistematik bir incelemesi]. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 102(2013). <https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-102>
- Einon, D. (1998). Guide to learning early. [Erken öğrenme rehberi]. Londra: Marshall Publishing
- Furuncu, C. (2019). *Problemlili medya kullanım ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik güvenilirlik çalışması: çocuklarda ekran bağımlılığı ölçeği ebeveyn formu*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Gazezoglu, Ö. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarına öz bakım becerilerinin kazandırılmasında oyun yoluyla öğretimin etkisi*. (Doktora Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Gedik, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı: rekreatif faaliyetlere katılım davranışları ve serbest zaman yönetimi üzerine bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Güler, İ. (2012). *Televizyon bağımlılığında internette video izleme bağımlılığına geçiş*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Gündoğdu, S. (2014). Su ürünlerinde çoğunlukla uygulanan çoklu karşılaştırma (post-hoc) testleri. *Journal of Fisheries Sciences.com*, 8(4), 310-316. doi: 10.3153/jfscom.201437
- Holden, C. (2001). 'Behavioral' addictions: do they exist? [Davranışsal bağımlılık diye bir şey var mı?]. *Science*, 294(5544), 980-982. <https://doi.org/10.1126/science.294.5544.980>
- İnanç, B.Y. ve Yerlikaya, E.E. (2012). *Kişilik Kuramları*, 6. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Karoğlu, H. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Koçak, N., Ergin, B. ve Yalçın, H. (2014). 60-72 aylık çocukların Türkçe dil kullanımı düzeyleri ve etki eden faktörlerin incelenmesi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(4), 100-106. doi: 10.18493/kmusekad.95564
- Kuyucu, M. (2017). Gençlerde akıllı telefon kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığı sorunsalı: “Akıllı telefon (kolik) üniversite gençliği. *Global Media Journal TR Edition*, 7(14), 328-359.
- Mares, M. L. ve Pan, Z. (2013). Effects of Sesame Street: a meta-analysis of children’s learning in 15 countries. [Susam Sokağı’nın Etkileri: 15 ülkede çocukların öğrenimine ilişkin meta-analiz]. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 34(3), 140-151. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2013.01.001>
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1997). *Okulöncesi Eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları*. İstanbul: Epsilon Yayınları
- Önder, A. (2003). *Okul öncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Öz, İ. (2005). *Çocuk olmak*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Özkesmen, A. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan 1. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yeni müfredat programa göre değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Öztürk, H. (1995). *Okul öncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Polat, D. (2018). *Okul öncesi öğretmen adaylarının günlük planlarında öz bakım becerilerine yer verme durumlarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Polat, Ö. ve Yağbasan, Ş. (2019). 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri ile ilkokula hazır bulunuşluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(4), 869-891. doi: 10.24315/tred.535621
- Roberts, D. F., Foehr, U. G., & Rideout, V. J. (2005). *Generation M: Media in the lives of 8-18 year-olds*. Henry J. Kaiser Family Foundation..

- Sezici, E. ve Akkaya Döne, D. (2020). The effect of preschool children's motor skills on self-care skills. [Okul öncesi dönem çocuklarının motor becerilerinin öz bakım becerilerine etkisi]. *Early Child Development and Care*, 190(6), 963-970. doi: 10.1080/03004430.2020.1737040
- Solmuş, T. (2016). Çocuk psikolojisi ve çizgi filmler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Solter, A. J. (2019). Oyun oynama sanatı. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Strasburger V. C., Jordan, A. B., Donnerstein, E. (2012). Children, adolescents and the media: health effects. [Çocuk, ergen ve medya: sağlık etkileri]. *Pediatric Clinics*, 59(3), 533-587. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2012.03.025>
- Şahin, G. (2019). *Pdr hizmetleri açısından 48-72 aylık çocukların öz düzenleme becerilerinin hıgh/scope ve meb programı açısından karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Tunca Özden, Ö. (2021). *Ergenlerde internet bağımlılığının, okul öncesi dönem internet kullanımı, anne bana tutumları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi*. (Doktora Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Ünal, A. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâsı ve dijital oyun bağımlılıklarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi.
- Ünal, O ve Gürsoy, Y. E. (2014). Banka reklamlarının müşteri tercihlerine etkisi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1),304-314.
- Varol, N. (2005). Beceri öğretimi ve öz bakım becerilerinin kazandırılması. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yavuzer, H. (2004). Anne-baba ve çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2017). Çocuk psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2018). Çocuğu tanımak ve anlamak. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yellowless, P. M. ve Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction? [Problemlili internet kullanımı mı yoksa internet bağımlılığı mı?], *Computers in Human Behavior*, 23(3), 1447-1453. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2005.05.004>
- Yeşilay (2018). <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/teknoloji-bagimliliği>
- Young K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with Internet addicts: treatment outcomes and implications. [İnternet bağımlılılarıyla bilişsel davranışçı terapi: tedavi sonuçları ve çıkarımları]. *Cyberpsychology & Behavior: The Impact of the Internet, Multimedia and Virtual Reality on Behavior and Society*, 10(5), 671-679. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9971>

EKLER

EK-A

SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu anket çalışması İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji anabilim dalında yürütülen “Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı ile Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgilidir. Vereceğiniz bilgiler bilimsel amaçla kullanılacak olup kesinlikle gizli tutulacaktır. Soruları dikkatlice okuyup cevaplamanız, şıkları eksiksizce doldurmanız araştırmanın doğruluğu ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmaya göstereceğiniz ilgiden ve ayıracağınız zamandan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Saygılarımızla.

1- Çocuğun adı-soyadı?

2- Çocuğunuzun yaş aralığı?

48-60 ay 48-72 ay

3- Çocuğunuzun cinsiyeti?

Kız Erkek

4- Doğum sırası?

İlk çocuk Ortancalardan biri Son çocuk

5- Kardeş sayısı?

Tek çocuk 2 ya da 3 kardeş 4 ve daha fazla kardeş

6- Okul öncesi eğitim aldı mı? (Anasınıfı, anaokulu, kreş gibi)

Evet Hayır

7- Cevabınız ‘Evet’ ise okul öncesi eğitim aldığı süreyi işaretleyiniz.

0 – 6 ay 1 – 2 yıl 2 – 3 yıl

8- Annenin yaşı?

18-24 25-29 30-34 35 ve üzeri

9- Babanın yaşı?

18-24 25-29 30-34 35 ve üzeri

10- Annenin eğitim düzeyi?

Okur-yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu

Üniversite mezunu Yüksek lisans/Doktora

11- Babanın eğitim düzeyi?

Okur-yazar İlkokul mezunu Ortaokul mezunu Lise mezunu

Üniversite mezunu Yüksek lisans/Doktora

12- Medeni durumunuz?

Evli Boşanmış

13- Annenin mesleği?

Memur İşçi Emekli

14- Babanın mesleği?

Memur İşçi Emekli

15- Aile tipinizi seçiniz.

Çekirdek aile (Anne + Baba + Çocuk)

Geniş aile (Anne + Baba + Çocuk + Yakın akrabalar)

Parçalanmış aile (Boşanmış aile)

PROBLEMLİ MEDYA KULLANIM ÖLÇEĞİ (Kısa Form)

“Görsel Medya Araçları” terimini, çocuğunuzun kullandığı, ekranı olan herhangi bir araç için kullanıyor olacağız. Aşağıdaki ankette “Görsel Medya Araçları” terimini her gördüğünüzde, çocuğunuzun kullandığı, aklınıza gelebilecek **her türlü** teknolojik aygıtı düşünün. **Örneğin;**

- Televizyon
- Tablet
- Akıllı telefon/cep telefonu
- Bilgisayar
- Dizüstü bilgisayar
- Playstation gibi

Çocuğunuzun son 1 aydaki davranışlarını göz önüne alarak, uygun olan cevabı yuvarlak içine alınız.

1. Çocuğum görsel medya araçlarını gizli gizli kullanıyor.	1	2	3	4	5
2. Çocuğumun düşündüğü tek şey görsel medya araçlarıymış gibi geliyor.	1	2	3	4	5
3. Çocuğumun medya araçlarını kullanmasını engellemek gerçekten zor.	1	2	3	4	5
4. Çocuğum kötü bir gün geçirdiğinde sanki moralini düzeltecek tek şey görsel medya araçları oluyor.	1	2	3	4	5
5. Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile için sorun yaratıyor.	1	2	3	4	5
6. Çocuğumun görsel medya araçlarını başında geçirmek istediği süre devamlı artıyor.	1	2	3	4	5
7. Görsel medya araçları çocuğumu motive eden tek şey gibidir.	1	2	3	4	5
8. Çocuğum görsel medya araçlarını kullanamadığında hayal kırıklığına uğruyor ve geriliyor.	1	2	3	4	5
9. Çocuğumun görsel medya araçları kullanımı aile etkinliklerimize engel oluyor.	1	2	3	4	5

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI (36–72 AY) İÇİN ÖZBAKIM BECERİLERİ ÖLÇEĞİ ÖĞRETMEN FORMU	Ne Kadar Önemli?			
	Gözlem leneme di	Önemli değil	Önemli	Çok önemli
Öz bakım Becerileri				
1.Yemek yerken kaşık ve çatalı amacına uygun kullanır.				
2.Basit yemek hazırlıklarına (tabak, bardak götürme, vb.) yardım eder.				
3.Katı yiyecek bulunan tabağı servis masasından kendi masasına dökmeden taşır.				
4.Yemek yerken ihtiyaç duyduğunda peçete kullanır.				
5.Servis tabağından katı yiyeceği dökmeden alır.				
6.Servis tabağından katı yiyecekleri dökmeden başkasına uzatır.				
7.Taşırmadan bardağa su doldurur.				
8.Dolu bardaktaki suyu dökmeden kısa bir mesafeye taşır.				
9.Muz, mandalina, vb meyveleri soyar.				
10.Yemeğini verilen sürede bitirir.				
11.Tabağına yiyebileceği kadar yiyecek alır.				
12.Tabağındaki yiyeceklerin tümünü bitirir.				
13.Giysilerini yardımsız giyer.				
14.Giysilerini yardımsız çıkarır.				
15.Giysilerini önünü-arkasını ayırt ederek giyer.				
16.Giysilerini tersini-düzünü ayırt ederek giyer.				
17.Ters olarak çıkardığı giysilerini düzüne çevirir.				
18.Giysilerini çıkardıktan sonra katlar.				
19.Giysilerindeki düğmeleri vb. (çıt-çıt, kopça, kemer, toka) yardımsız açar.				
20.Giysilerindeki düğmeleri vb. (çıt-çıt, kopça, kemer, toka) yardımsız kapatır.				
21.Etek, pantolon vb. giysilerin fermuarını yardımsız açar.				
22.Etek, pantolon vb. giysilerin fermuarını yardımsız kapatır.				
23.Mont, hırka vb. giysilerin fermuarını yardım almadan alt kısmını geçirerek kapatır.				
24.Çorabını kendisi giyer.				
25.Ayakkabılarını yardım almadan giyer.				
26.Ayakkabılarını doğru ayağa giyer.				
27.Duruma ve hava şartlarına uygun giyecekleri seçer.				
28.Dinlenme ve uyku için gerekli hazırlığı yapar.				
29.Dinlenmeye ve uykuya geçişte yetişkin yardımına gereksinim duymaz.				
30.Diğerlerini rahatsız etmeden sessizce dinlenir/uyur.				
31.Dinlenme sonrasında eşyalarını (yatağını katlar/düzeltilir vb.) toplar.				
32.Giysilerini ıslatmadan elini yüzünü yıkar.				
33.Yemekten önce ve sonra sabunla ellerini yıkar.				
34.Ellerini yıkadıktan sonra kurular.				
35.Giysilerinin kirli-temiz olduğu ayrımını yapar.				
36.Gerektiğinde burnunu siler.				
37.Tuvalete gitmesi gerektiğini hissedip zamanında tuvalete gider.				
38.Sifonu hatırlatılmadan kullanır.				
39.Tuvalet ihtiyacını giderdikten sonra giysilerini düzenli bir şekilde giyer.				
40.Tuvalet ihtiyacını giderdikten sonra ellerini sabunla yıkar.				
41.Tuvalete gitmesi gerektiğinde uykusundan uyanıp tuvalete gider.				
42.Oyuncaklarını toplayıp yerlerine yerleştirir.				
43.Masadan kalktığında sandalyesini düzeltir.				
44.Giysilerini çıkardıktan sonra yerine yerleştirir.				
45.Ayakkabılarını, terliklerini çıkardıktan sonra yerine yerleştirir.				
46.Giysilerini gerektiğinde (düştüğünde, etkinlik sonrasında vb.) çırparak/ silkeleyerek temizler.				

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

TOPLANTI TARİHİ: 21.05.2021
TOPLANTI SAYISI: 2021-17

KARAR NO: 2021-17-59: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 180603006 numaralı Ebru BODUR' un 'Okul Öncesi Çocuklarda Ekran Bağımlılığı İle Öz Bakım Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' konulu çalışması hakkında yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, Etik Kurulumuzun 22.01.2021 tarih ve 2021-01 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy çokluğu ile karar verildi.

